

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2020-2023

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Tereza Vlasáková

**Změna sexuální orientace žen za mřížemi ve Světlé nad
Sázavou**

Praha 2023

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PhDr. Miloslav Jůzl Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2020-2023

BACHELOR THESIS

Tereza Vlasáková

Changing the sexual orientation of women behind bars in

Světlá nad Sázavou

Prague 2023

The Bachelor Work Supervisor:

doc. PhDr. Miloslav Jůzl Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská/diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval(a) samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal(a), v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Tereza Vlasáková .....

Poděkování

Mé největší poděkování si zaslouží vedoucí práce, doc. Miloslav Jůzl. I když říká, že když už jsme si jednou plácli, tak je to jako v manželství a musíme to spolu vydržet, dotáhnout do konce a musí se o mně starat, tudíž děkovat nemusím. Děkuji panu docentovi za všechny znalosti, které mi předal a za všechny jeho známé, díky kterým bylo možné výzkum uskutečnit, za trpělivost a všechn jeho čas. Také bych ráda poděkovala mým přátelům, kteří mě podporovali a mé přítelkyni, jež mi byla oporou největší.

Anotace

Tato bakalářská práce se zaměřuje na homosexuální jednání ve výkonu trestu odnětí svobody mezi odsouzenými ženami. Jedněmi z hlavních úkolů je zjistit, co odsouzené ženy k prvotnímu homosexuálnímu jednání motivuje, jak na ženy působí nedostatek soukromí či jakou emoční vazbu mohou odsouzené vzájemně navázat. Vše bylo zmapováno kvalitativním výzkumem a zanalyzováno prostřednictvím otevřeného kódování, které dalo za vznik závěrům na výzkumné otázky.

Klíčová slova

intimita, sex, sexualita, věznice, výkon trestu odnětí svobody, ženy

Annotation

The bachelor thesis focused on homosexual behavior in execution (of sentence) of imprisonment among women. One of the main intentions is to find out what motivates condemned women to engage in primal homosexual acts, how a lack of privacy affects women, or what emotional connection women can establish with each other. It was all mapped by qualitative research and analysed through open coding, which gave rise to conclusions of research questions.

Keywords

intimacy, imprisonment, prison, sex, sexuality, woman

ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 LIDSKÁ SEXUALITA.....	11
1.1 Sexuální orientace a identita.....	13
1.1.1 Heterosexualita.....	14
1.1.2 Homosexualita.....	15
1.1.3 Další sexuální orientace.....	16
1.1.4 Problémy komunity v České republice.....	17
1.2 Ženská sexualita.....	18
2 PENOLOGIE A PENITENCIARISTIKA VĚZEŇSTVÍ.....	21
2.1 Trestný čin.....	22
2.1.1 Alternativní tresty.....	24
2.2 Vězeňská zařízení.....	25
2.3 Ženské věznice v České republice.....	27
2.4 Sexuální život ve výkonu trestu.....	29
PRAKTICKÁ ČÁST.....	31
3 VÝZKUMNÁ STUDIE.....	31
3.1 Výzkumný cíl.....	31
3.1.1 Dílčí výzkumné otázky.....	31
3.2 Výzkumný soubor.....	32
3.3 Technika sběru dat.....	33
4 ANALÝZA DAT.....	37
4.1 Interpretace dat.....	37
4.1.1 Kategorie „motivace k homosexualitě“.....	40
4.1.2 Kategorie „místa pro sebeuspokojování“.....	42
4.1.3 Kategorie „místa ke styku“.....	43
4.1.4 Kategorie „emoce ve vztahu“.....	45
4.1.5 Kategorie „přítomnost dalších žen“.....	47
4.1.6 Kategorie „sdílnost se světem venku“.....	48
4.1.7 Kategorie „budoucí partnerský život“.....	50
5 VÝSLEDKY VÝZKUMU A DISKUZE.....	52

ZÁVĚR	57
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	59
SEZNAM ZKRATEK	64
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	65
SEZNAM PŘÍLOH	66

ÚVOD

Téma, které si autorka zvolila se bude věnovat možní změně sexuální orientace odsouzených žen, ke které dochází z důvodu dlouhodobé situace, která neumožňuje navázat sexuální spojení s opačným pohlavím.

Lidská sexualita je ovlivňována mnoha fakty, jak biologickými, sociálními, kulturními, politickými, ekonomickými a dalšími. Sexualita není pouze o tom, jak často má jedinec pohlavní styk, ale i s kým ho má.

První teoretická část bude nejprve věnována samotné lidské sexualitě a s tím spjaté sexuální orientaci a identitě, což jsou pojmy si velice blízké a někdy mohou být tenké hranice mezi nimi až matoucí. Autorka se tedy bude věnovat nejen pojmům „heterosexualita“ a „homosexualita“, ale také dalším orientacím, které existují, jelikož ve 21. století je téma sexuality velice otevřené a bez studu, jako tomu bylo dříve a lidé se snaží najít a definovat sami sebe lépe, než „gay“ či „hetero“. S touto tematikou je spjata i problematika jako např. virus HIV či nerovnost „duhových rodin“ v České republice, čemuž práce bude též okrajově věnovat pozornost.

Druhá kapitola teoretické části zprvu charakterizuje penitenciaristiku a penologii, jelikož se jedná o vědy, zabývající se výkonem trestu, druhy trestů a vězeňstvím jako takovým. Bude důležité charakterizovat pojem trestný čin v souladu s rozsahem a jeho následky. Vymezit, jaká zařízení má vězeňská služba k dispozici a čím jsou specifická. Práce bude obsahovat mimo jiné i kapitoly věnující se ženským věznicím a sexuálnímu životu odsouzených.

Empirická část práce se bude věnovat samotnému výzkumu. Cílem explorační je zmapování sexuálních vztahů, které ženy ve výkonu trestu navazují. Budou řešeny otázky motivace k prvotnímu homosexuálnímu styku, místa pro styk se ženou a místa pro masturbaci, či pocity z nedostatku soukromí. Mimo jiné budou s respondentkami rozebírány emoce, které ve vztahu figurují, potencionální změny a zmatenost ohledně sexuality či sdílnost žen vůči svému blízkému okolí na tuto tematiku.

Pro výzkum byla zvolena kvalitativní forma (rozhovory). Prvotní vymezení výzkumného cíle nám umožní položit výzkumné otázky, na které budeme hledat odpovědi při návštěvě věznice, formou polostrukturovaného rozhovoru.

Druhým bodem práce bude vymezit složení námi požadovaného výzkumného vzorku, na kterém bude výzkum realizován.

Závěr práce se věnuje analyzování nasbíraných dat systémem otevřeného kódování a přiřazování do kategorií, vytvořených na základě dílčích otázek výzkumu. Následuje samotné vyhodnocení výzkumných otázek a závěrečná diskuze nad prací.

TEORETICKÁ ČÁST

1 LIDSKÁ SEXUALITA

Instituce Women's Health Matters (online, cit. 2023-01-28) definuje sexualitu jako ústřední součást lidského života. Sexualita zahrnuje nejen sex, ale i další záležitosti, jako sexuální potěšení, intimitu, anatomii a možnost mít děti, či hodnoty týkající se sexuální orientace.

Pohlavní spojení je přirozenou součástí nejen člověka, ale také všech živočišných druhů, jelikož styk má reprodukční poslání, tudíž za ním stojí otázka přežití kolonie. Koncept lidské sexuality je výsledek dlouhého procesu evoluce. Je povzbuzována „sexuálním pudem“, a dalo by se tedy říct, že fyzická potřeba sexu je podobná té, jakou jedinec cítí pro jídlo a pití. Za tímto chováním nemusí vždy stát racionální kontrolní mechanismy, je aktivována vnitřním nedostatkem, který nás popuzuje k uspokojení. Podle Zvěřiny (2012, s. 8-9) má sexuální motivace základní čtyři komponenty. Těmi jsou sexuální identifikace, sexuální orientace, sexuální emoce a sexuální chování.

Sexuální emoce zahrnuje samostatné emoce jako je vzrušení, vyvrcholení v podobě orgasmu a erotickou fascinaci objektem. Elementární emoci je sexuální vzrušení, disponující prožitkovou i periferní stránkou, doprovázenou tumescencí. Tedy působení erotických podnětů vzrušení u ženy způsobí lubrikaci intimních partií, mužským doprovázejícím projevem je ztopoření genitálu. Vyvolané vzrušení podněcuje jedince ke koitálnímu či nekoitálnímu aktu, jehož výsledkem je vyvrcholení. I vyvrcholení má prožitkové a periferní oblasti. Prožitková složka jedinci přináší satisfakci (sexuální uspokojení), jedná se o pocity uvolnění, někdy až stavy zúženého vědomí. Oproti tomu periferní oblast se vyznačuje intenzivními stahy svalů, především v pánevním dnu. Mužské vyvrcholení je obvykle doprovázeno ještě ejakulačním semenem.

Poslední sexuální emoci je erotická fascinace objektem, lze ji také nazvat emoci zamilovanosti. Tato emoce je nenaučená, dostavuje se v bodě zralosti našeho centrálního nervového systému (Tamtéž, s. 9-10).

Druhým komponentem je **sexuální chování**, které prostřednictvím evolučních procesů dalo za vznik fyziologickým strukturám, jež činí tuto aktivitu příjemnou. Jedná se o myšlenky, emoce a přirozené reakce organismu, které jsou zprostředkovány mozkem a míchou a podílejí se na sexuálním chování. Limbický systém, který

obkružuje horní konec míchy pod hemisférami mozku, hraje zásadní roli při regulaci emocí. Stimuluje limbický systém, což vyvolává sexuální vzrušení. Nervové struktury jsou ovlivňovány bezpočtem biologických, psychologických, sociálních a kulturních faktorů, které jsou vědomé i nevědomé, což oproti jiným živočišným druhům činí lidské sexuální chování o dost složitější. Jedním z největších rozdílů je poté lidská možnost odpojit sex od těhotenství. Tato možnost se nejvíce rozvinula v posledních čtyřech desetiletích, kdy se účinnost antikoncepce a potratových technik dostala na vysokou úroveň, což lidské rase umožnilo vyhnout se „reprodukčnímu sexu“ a prozkoumat „rekreační sex“ (Baldwin, online, cit. 2023-01-28). Z toho vyplývá, že sexuální chování má především párový charakter. Jde o zvolení vhodného partnera, s nímž navážeme partnerskou soudržnost, erotické interakce a jedná se i o zřejmé omezení sexuálního chování směrem k jiným členům skupiny.

Zvláštním projevem lidského sexuálního chování je také tzv. **autoerotika**. Jedná se o akt nepárového charakteru, při kterém se člověk dokáže vzrušit sám jen za pomoci fantazií a k uspokojení dochází při dráždění sebe sama na genitálu. Tomuto nepárovému sexuálnímu jednání se říká **masturbace**, vyskytuje se již u dětí v prepubertálním období. Je také důležité zmínit, že „vyšší masturbální aktivitu vykazují muži“ (Zvěřina, 2012, s. 11). Je tomu tak z kvantity rodičovských vkladů, jež mají pohlaví. Žena by mohla za svůj život porodit okolo deseti dětí, zatím co muž jich může mít výrazněji více, vyplývá z toho, že muži jsou také více promiskuitní.

Další dva dva komponenty, věnující se sexuální identifikaci neboli sexuální identitě a sexuální orientaci, budou rozebrány v následující samostatné kapitole, z důvodu návaznosti na další podkapitoly.

Důležitým pojmem je také **sexuální zdraví**, které Světová zdravotnická organizace neboli WHO (2010, online, cit. 2023-01-28) definuje jako stav pohody na úrovni fyzické, duševní, emoční i sociální. Samotné zdraví není definováno jen absencí nemoci či dysfunkcí. Sexuální zdraví je na úrovni pozitivního přístupu k sexualitě a sexuálním vztahům. Jde o nepřítomnost diskriminace či násilí, možnost bezpečného sexuálního zážitku bez nátlaku. Jedná se tedy o naplnění sexuálních práv osob, která jsou respektována a chráněna.

Pro lidskou sexualitu je důležité vymezení a vnímání pojmů veřejností „sexuální zkušenost“ nebo „pohlavní styk“, ty mohou být vnímány odlišně. Za zkušenost

považujeme autoerotiku, vzájemné mazlení a hlazení intimních míst či orální sex. Samotné slovo sex, je dle dnešních sexuologů vnímáno milně, a to jen jako proniknutí. Příkladem můžeme použít význam spojení „první sexuální styk“. Jak uvádí sexuoložka Fífková (In: Fafejta, 2016, s. 32) „s termínem první sex se často spojuje zcela nesmyslně první soulož, a tím se jí dodává na závažnosti významu.“. Dle sexuologů se za první sex dá považovat např. orální sex. Významové hranice nesexuální intimity a sexuality jsou velice široké a pohyblivé, navíc se na tematiku dívá veřejnost odlišněji než odborníci.

Lidská sexualita je prožívána a vyjadřována myšlenkami, fantaziemi, touhami, přesvědčením, postojem, hodnotami, chováním, praktikami, rolemi a vztahy. Ovlivňují ji také faktory biologické, psychologické, sociální, ekonomické, politické, kulturní, právní, historické, duchovní i náboženské (WHO, 2010, online, cit. 2023-01-28).

1.1 Sexuální orientace a identita

Sexuální orientace je součástí každé lidské existence. Skládá se z přitažlivosti sexuální a fyzické, sexuálního chování i schopnosti navazovat vztahy. Většinová společnost má tyto složky orientované směrem na opačné pohlaví, tedy muže přitahuje fyzicky, psychicky i sexuálně žena a naopak. Není tomu tak v celé společnosti, jelikož sexualita je velice individuální, a je proto důležité pochopit rozdíly, mezi pojmy sexuální orientace a sexuální identita (Pavlica, online, cit. 2023-01-26).

Sexuální orientace se dle vědců formuje mezi středním dětstvím a předčasným dospíváním, ale co za jejím vznikem stojí zůstává otázkou. Vědci nevyklučují vlivy hormonální a genetické, také biologické, psychologické a sociální faktory. Orientaci lze definovat jako vzorec citové, romantické a sexuální či erotické přitažlivosti pro **pohlaví**. Své sexuální orientace je si z přirozenosti spousta osob vědoma i před vznikem sexuálních zkušeností. Homosexuálně orientované jedince může utlačovat možná diskriminace a předsudky od vnější společnosti, což brání plnému vyrovnání se a přijetí orientace a tzv. se vyoutovat (coming out je pojem, při němž je jedinec srovnán se svou orientací a veřejně se takto prezentuje). Coming out má ale také vnitřní podobu. Jedinec si vnitřně uvědomuje svoji neheterosexuální orientaci a přiznává si jí.

Nejnámějším dělením sexuální orientace bývá následující trojice:

- **heterosexuální** (citová a sexuální přitažlivost k opačnému pohlaví),
- **homosexuální** (ke stejnému pohlaví)

- **bisexuální** (k oběma pohlavím).

Homosexuální jedinci se poté označují jako gay (možné pro obě pohlaví) nebo (pouze ženy) jako lesbičky (APA, online, cit. 2023-01-26).

„*Zatímco sexuální orientace určuje, jaký typ osob nás přitahuje, identita vytyčuje, kým jsme. Setkat se tak můžeme s maskulinní identifikací, s feminní, jejich kombinací, nebo naopak nevymezováním pohlaví.*“ (Bocková, online, cit. 2023-01-26). Pojem **sexuální/genderová identita** je tedy pojmenování pro naše vnitřní pohlaví. Jako příklad si můžeme uvést „transgender“, což popisuje osobu, jejíž vnitřní pohlaví není v souladu s pohlavím vnějším a osoba „nebinární“ nebo též „queer“ označuje jedince, který nenese pouze mužský nebo ženský gender. Nebinární jedinci se poté mohou dále dělit např. na „nongendered“ (bez genderu) či „polygender“ (nesoucí dva nebo více genderů).

1.1.1 Heterosexuality

Heterosexuální orientace je většinová, lze užít definici „*převažující nebo výlučná erotická a citová náklonnost k osobám opačného pohlaví*“ (Procházka, 2002, s. 26). Slovo pochází z řečtiny, konkrétně ze slova *heteros*, jehož význam je *různý, jiný*. Základní funkcí heterosexuálního vztahu je reprodukce, které je důležitá pro přežití lidstva.

Samotné smýšlení a jednání většinové společnosti stojí na heterosexuální orientaci, konkrétněji na tzv. heteronormativě. Ta podvědomě vnímá heterosexuality jako jedinou obvyklou sexuální orientaci. Příkladem tohoto jednání nám může být otázka položená muži, zdali má partnerku (stojíme na předpokladu, že je heterosexuál).

S pojmem heteronormativity je také úzce spjata homofobie. Fobie samotná vyjadřuje strach či obavu z něčeho. Homofobie je „*neopodstatněná obava z LGB lidí (obvykle se sem řadí ovšem i translidé) a nepřátelství vůči nim*“ (Beňová, 2007, s. 44). Jde o „*přijetí netolerantních postojů a předsudků vůči homosexuálům*“ (Procházka, 2002, s. 27). Homofobním jedincem tedy rozumíme někoho, koho zneklidňuje tato „nepřirozená“ orientace a cokoli s ní spojeno. Styk jinak orientovaných osob, přirovnávají homofobní jedinci k pohlavním stykům se zvířaty a sodomii (Zvěřina, 2012, s. 37-38).

1.1.2 Homosexualita

Homosexualitou rozumíme „*převažující nebo výlučná erotická a citová náklonnost k osobám stejného pohlaví*“ (Procházka, 2002, s. 26). Homosexuálové jsou tedy „*osoby citově a sexuálně zaměřené na stejné pohlaví*“ (Beňová, 2007, s. 7).

Pojem homosexualita je používán již od druhé poloviny 19. století. Výzkumy nikdy nebyly schopné prokázat, zda se jedná o něco naučeného. I přes to tyto jedince učení společnosti může ovlivnit a zpomalit tak jejich pochopení sebe sama. V dospívání chlapci a dívky vidí své okolí a učí se společenským standardům, což později vyhraněné homosexuály vede v občasných případech k heterosexuální první zkušenosti. Je tomu tak v případech 2/3 žen a poloviny mužů (Zvěřina, 2012, s. 34-35).

Sociální konstrukce tohoto pojmu a uznání existence kultury byla složitá a dlouhá. Až do přelomu 19. a 20. století panovalo smýšlení, že každý je od přírody heterosexuální a homosexuální pud není možný. Medicína spojovala homosexualitu s hermafroditismem a sex mezi dvěma ženami nebyl vnímán jako uskutečnitelný, jelikož styk byl založen na průniku penisu. Jednalo se o roli, sociálně nezkonstruovanou, tudíž neexistující. Pohled na muže byl jiný. Ti byli „majitelem“ penetrujícího přirození, takže mezi sebou mohli mít uznávaný sexuální styk (Fafejta, 2016, s. 71-74).

Je nutné se podívat na homosexualitu i z historického hlediska. Ve Francii proběhla dekriminlizace homosexuality již v roce 1791, ovšem homosexuálové se veřejně mohli ukazovat až od roku 1981. V západním Německu tomu bylo od roku 1969, jelikož začátek 70. let, přinesl v mnoha západoevropských státech vznik osvobozeneckých hnutí (Herzog, 2011, s 168-170). Významná byla Národní organizace pro rovnost sexuálních práv, jejíž cílem bylo snížení diskriminace homosexuálů v běžném životě. V tehdejší Československé republice, která v této době byla ovládaná nacisty, smíme hovořit o svobodě komunity až po Sametové revoluci v roce 1989. Dalším úspěšným rokem byl rok 1993, díky iniciativě Sdružení organizací homosexuálních občanů (SOHO), WHO nechala homosexualitu vyjmout ze seznamu nemocí (Beňová, 2007, s. 15-16).

V moderní společnosti jsou stále známy kultury, v nichž je homosexualita kriminalizována či medicinalizována i nyní. „*V Saúdské Arábii může být homosexualita*

potrestána smrtí, v Nigérii ukamenováním, v Íránu je první trest 50 ran bičem, za čtvrté přistižení je smrt.“ (Šíma, online, cit. 2023-02-06).

1.1.3 Další sexuální orientace

Ve 21. století již není dostačující rozdělení sexuální orientace společnosti, pouze pojmy homosexuál a heterosexuál. Existuje mnoho dalších orientací, které se odlišují svojí sexualitou a vnímáním sebe sama. Tyto menšiny se sdružují pod lesbickou, gay, bisexuální, transgender a queer komunitu (dále jako LGBT+).

V samotném názvu komunity jsou zmíněny tři menšiny, to ovšem není kompletní souhrn orientací, které spadají pod LGBT+ komunitu. První zmíněnou skupinou v názvu, jsou bisexuálové. Bisexuál pociťuje „*erotickou a sexuální přitažlivost k lidem obou biologických pohlaví*“ (George In: Beňová, 2007, s. 11), proto se v 19. století toto slovo stalo synonymem pro androgynii, tedy oboupohlavnost. O tomto druhu sexuální orientace je veden sexuologický spor, ohledně doby trvání. V zahraničí autoři poukazují na přechodnost této orientace, jež je časem přikloněna k homosexualitě nebo heterosexualitě.

Někteří bisexuálové se samotným zjednodušeným významem orientace nesouhlasí, jelikož nepovažují svou orientaci za striktně oboupohlavní, jelikož vnímají i další pohlaví. Jsou přitahováni transgender či nebinárním pohlavím, anebo jsou oni sami trans či nebinární. Shodnou se ale na tom, že přitažlivost k pohlavím není stejná, tedy 50 na 50 (Legg, online, cit. 2023-01-26). Najdou se i případy, kdy homosexuální jedinec o sobě hovoří, jako o bisexuálním, aby jeho orientace byla více sociálně přijatelná (Zvěřina, 2012, s. 34).

Druhou skupinou jsou transgender osoby neboli trans. Pro tuto identitu je velice důležitý rozdíl mezi pohlavím (biologický pojem) a genderem (psychologicko-kulturní vnímání sama sebe). Gender těchto osob se tudíž neshoduje s jejich biologickým pohlavím po narození. Dr. Robert Stoller (In: Oakley, 2000, 121-122) poukazuje na fakt, že k vymezení “mužského“ či “ženského“ pohlaví slouží fyziologické podmínky (hormony, genitálie, chromozomy) a gender může být nezávislý na biologických proporcích a dělí se na “maskulinní“ a “feminní“. Stoller nevyklučuje samozřejmě ani přítomnost obou genderů najednou u jednoho pohlaví. Transsexuálem poté rozumíme osobu, jež podstoupila chirurgický zákrok, ohledně změny biologického pohlaví.

Druhů sexuálních orientací je opravdu mnoho, queer jsou lidé, jež se necítí být výlučně heterosexuální, pansexualita není na úrovni fyzické či citové úrovně limitována genderem, skoliosexualita přitahuje jedince k trans nebo nebinárním osobám, asexuál naopak trpí absencí sexuální touhy. Je třeba vnímat rozdíl mezi fyzickou a citovou přitažlivostí, a proto je téma sexuální orientace a identity velice složité a široké (Pavlica, online, cit. 2022-01-26).

1.1.4 Problémy komunity v České republice

Předchozí spojení „svoboda LGBT+ komunity“ po Sametové revoluci, byla velikým úspěchem pro tehdejší komunitu. V České republice, ve 21. století ještě nemůžeme říct, že by LGBT+ komunita dosáhla rovného postavení a přijetí do společnosti. Během posledních let je tematika LGBT+ komunity volně diskutovatelná, má více pochopení, její členové se na veřejnosti nestydí ukázat, a především se nebojí dovolávat po stejných právech, která mají všichni ostatní „zdraví spoluobčané“, dvoupohlavních vztahů. Jedná se o práva především v otázkách bezpečného rodinného života.

V Česku, jelikož v zákoně není manželství pro gay a lesbické páry, mají homosexuálové možnost uzavírat registrované partnerství, a to dle **zákona č. 115/2006 Sb.**, který hovoří o partnerském soužití dvou stejnopohlavních osob, postaveném na jejich souhlasu o vstupu do partnerství. Po vstupu do partnerství těmito účastníkům bohužel nevznikají stejné povinnosti a práva v plném rozsahu, jako manželům (Sbírka zákonů, online, cit. 2023-01-26).

V roce 2017 vznikla iniciativa „Jsme fér“, která bojuje za manželství pro všechny, zrovnoprávnění LGBT+ lidí a plnou právní ochranu stejnopohlavních svazků. Mezi problémové pilíře partnerství, na které se iniciativa snaží upozornit, patří témata společného jmění, které partnerů nevzniká, jsou pouze podíloví spoluvlastníci, po úmrtí partnera nemají nárok na vdovský a vdovecký důchod, nepřechází na ně dávky a mnoho dalšího. Tu ale nejdůležitější roli hraje především otázka založení právní rodiny. Přisvojení či osvojení dítěte oběma členy LGBT+ komunity není možné, ve vztahu budou práva na dítě připsána pouze jednomu z rodičů. Tedy při variantách umělého oplodnění nebo odnošení dítěte náhradní matkou, v rodném listě bude zapsán pouze rodič, který je s dítětem spjat biologicky nebo si ho osvojí. Toto by nemuselo být vnímáno za velký problém, ale pokud se zaměříme na jeho skutečnou podstatu, vyplývá

z toho, že druhý rodič, jenž není státem uznáván, nemá právo například vyzvedávat dítě ze školky, docházet na rodičovské schůzky či dostávat informace o zdravotním stavu dítěte, být mu na blízku během hospitalizace, a tudíž se v životě "rodiče" musí spoléhat jen na benevolentnost zařízení. Na dítě se nevztahuje právo dědictví z druhé neuzené strany či nárok na výživné a sirotčí důchod. Iniciativa se otevřeným bojem snaží domoci důstojných podmínek pro život duhových rodin, jak tomu je již ve 32 státech na pěti kontinentech (Jsme fér, online, cit. 2023-01-26).

A stejně tak, jako je tomu také ve zbytku světa, trápí i českou gay scénu virus AIDS/HIV. Tato forma nemoci byla diagnostikována pěti homosexuálním mužům žijícím v Los Angeles v roce 1981 a byla poprvé popisována jako neobvyklá forma zápalu plic, jelikož se jedná o nemoc zahrnující postupný rozpad imunitní obranyschopnosti organismu. Tělo napadají infekce a nádory, narušuje fungování plicního, gastrointestinálního a neurologického systému. Napříč Evropou začala média šířit poplašné a falešné informace, že AIDS je přenášen vzduchem, že nakažení by měli být odděleni v karanténě, či že nejlepší způsob, jak se před infekcí chránit, je se zcela vyhnout sexu. Roku 1982 vznikl název pro nemoc, Syndrom získaného selhání imunity (Acquired Immune Deficiency Syndrome), tedy AIDS (Herzog, 2011, s. 177-179). Rozdíl mezi pojmem HIV a AIDS je takový, že HIV je označení viru, napadající buňky imunitního systému člověka. AIDS je následně soubor nemocí, přicházející v pokročilém stádiu nakažení virem HIV, jedná se tedy o stádium virového onemocnění. Vir se přenáší tělními tekutinami, nejčastěji tedy nechráněným stykem, krevní cestou, ale může ho na dítě přenést i matka jak v těhotenství, tak při porodu nebo kojení. Odborníci odhadují, že na světě žije přibližně 37.9 milionu lidí s virovým onemocněním HIV. „V České republice je ročně zjištěno okolo 220 nových případů infekce HIV.“ (GILEAD, online, cit. 2023-01-27).

1.2 Ženská sexualita

Sám Freud měl na ženské pohlaví kritický názor. Klitoris považoval za zakrnělý pohlavní orgán muže a byl toho názoru, že ženy mužům penis závidí. Mladá dívka žárlila na matku, která přijímala falus otce a toužila se stát jeho „pasivním objektem“, dle vzoru své matky. Také se domníval, že ženské superego prochází komplikovanější formací z důvodu nepřítomnosti strachu z kastrace. Feministka a psychoanalytička

Karen Horney konfrontovala Freudovou mužskou psychologii a přinesla na věc ženský pohled. Tedy že muži závidí ženám a svou neschopnost porodit dítě nahrazovali kariérou a materiálními úspěchy. Ženy mužům nezávidí úd, ale jejich společenské postavení. Také byla názoru, že se muži musí osvobodit od maskulinního uvažování, aby ženskou sexuologii pochopili (Andrashko, online, cit. 2023-01-05).

Ženské prožívání bylo řadu let vnímáno jen jako druhořadé. Fafejta (2016, s. 67-68) ve své knize uvádí pohledy dřívějších genderových stereotypů na muže a ženy, které říkaly, že muži jsou více sexuální bytosti. Muž (řídící se pudy) je aktivní jedinec, jenž ženu (řídící se citem) nejprve dobývá, ona se mu poddává, muž se cítí sexuálně uspokojen a na prožívání druhého pohlaví se důležitost nekladla. Žena, jak ve své práci uvádí gynekolog a sexuolog Pastor (2007, s. 31) „*staletí byla jen pouhým prostředkem k uspokojení potřeb muže a nástrojem k reprodukci*“. Opomíjení sexuálního pudu žen bylo také dáno tím, že při oplodnění musí dojít především k mužskému vzrušení, žena toto pociťovat nemusí. Dámy tudíž byly s orgasmem omezeny nebo byla jejich potřeba neviditelná.

Až teprve společnost 20. století začala vnímat sexuální potřebu žen. „*U viktoriánské dámy se takové potřeby nepředpokládaly – proto se paradoxně stala objektem uspokojování pohlavních potřeb muže. Její nástupkyně ve 20. století však má silný sexuální náboj, který překračuje práh ložnice a sahá až do světa komerčního sexu a erotiky.*“ (Oakley, 2000, s. 79). Dříve ovšem dívkám nebyla dopřávána taková podpora k sexuální aktivitě od svého okolí, jako tomu bylo ve srovnání s chlapci. Příčinou mohla být sexuální výchova, jež měla snahu dívky upozornit spíše na rizika a nebezpečí spojené se sexuální aktivitou, což je vedlo spíše k sebekontrolě. Toto má za příčinu i to, že ženám jsou poté všeobecně méně zřejmé jejich vlastní znaky vzrušení, a tudíž si svou sexualitu oproti mužům i méně uvědomují. Učí se především rozeznat sexuální touhu chlapců, ne však svoji. Vše se změnilo s příchodem internetu a s tím související dostupností informací (Fafejta, 2016, s. 69-70). Ovšem i přes dnešní existenci internetu řada sexuologů a jejich výzkumů poukazuje na fakt zanedbávání ženského milostného života a jejich uspokojení. Domnívají se, že příčinou by mohlo být nepochopení sexuality u žen či nevědomost, jak orgasmu dosáhnout (Selea, online, cit. 2023-02-05).

Pro pochopení ženské sexuality je důležité ženské přirození. To má opravdu mnoho názvů od sterilních, vulgárních, přes hloupé až infantilní. Proto bude zde použito slovo

„yoni“, to je sanskrtským slovem pro lůno, zahrnující vulvu, vagínu i dělohu a je též symbolem ženské síly.

Zóna yoni a pohlavní soustava ženy se skládá z obrovského množství senzitivních nervových zakončení, jež se při dráždění stimulují a aktivují. Vyvolají nervové impulzy, stydký nerv tyto impulzy přenese do míchy, mozku, ke svalům a žlázám. V mozku vzniká poté tzv. „reflexní oblouk“, jedná se o součinnost čidla, mozku a výkonného orgánu. Oblouk umožňuje pociťovat blaženost, v oblasti yoni a další příjemné procesy, díky čemuž milování přináší blahodárné účinky ženskému organismu (Selea, online, cit. 2023-02-05). Model ženské sexuální aktivity Bassonové (In: Pastor, 2007, s. 34) vychází ze znalosti o ženském vzrušení a touze, začínajících při kontaktu s partnerem, zejména při sexuální předeře, jelikož se právě v emotivní oblasti objevuje hnací jiskra sexuálního chování.

V polovině 20. století gynekolog Ernst Gräfenberg označil v pochvě úsek, blízko močové trubice, za hlavní místo působící vaginální orgasmus, známý jako „bod G“. Tento bod bývá přeceňován, jelikož jsou erotogenní zóny individuální. Důležitou roli hraje při orgasmu sebevědomí. Výzkumy prokazují, že sebevědomé ženy, které se nebojí převzít aktivitu dosahují orgasmu častěji než ženy pasivní a stydlivé. Časový úsek mezi orgasmem, za pomoci masturbace, a při sexuálním styku byl dříve delší, oproti dnešku. Orgasmus u dnešních žen je rozšířenější a navýšily se i počty masturbujících žen (Zikmundová, 2020, online, cit. 2023-01-05).

I přes navýšení dosažení orgasmů žen si ženy stěžují na své partnery, kteří jsou neobratní a nevědí, jak ženě přinést skutečnou rozkoš. Pohlaví si jsou vzájemně neznámými kontinenty. Muži často nedokážou pracovat s ženským erotismem správně. Dosažení ženského orgasmu při styku tak bývá úspěchem obou stran, jež může vztah prohloubit (Giddens, 2012, s. 139). Za zmínku stojí také fakt, že homosexuální páry se setkávají s orgasmy častěji.

I když je masturbace něčím přirozeným, nevyjímaje místa výkonu trestu, počítáme s možným studem a rozpaky žen, jež se budou na výzkumu podílet. Neochota vyjádřit se k tématu bude pochopena, a i tak bude zahrnuta do výsledků.

2 PENOLOGIE A PENITENCIARISTIKA VĚZEŇSTVÍ

Penologie je humánní a multidisciplinární věda, zabývající se tresty a trestáním, výkonem a účinností všech soudních trestů (trest odnětí svobody, včetně alternativních trestů), ale i mimo jiné penologickými myšlenkami, procesy, vztahy a zákonitostmi týkající se trestné činnosti (dále jako TČ), jak uvádí doc. Miloslav Jůzl (2017, s. 11). Pojem vychází ze znalostí věd osobnostní a sociální psychologie, kriminologie, kriminalistiky, nebo forenzní psychiatrie, týkající se osob, jež spáchaly trestné činy nebo přestupky. Na tuto disciplínu úzce navázala kriminalistická a kriminologická psychologie. To je také důvodem, proč byla penologie ve svých počátcích viděna spíše jako „psychologie kriminálního“ a byla též méně vnímána, jelikož se za dominantu, zejména ve Francii (koncem 18. století i v Anglii a Německu), se považovala právě kriminalistická psychologie. Je ale důležité zmínit, že mezi penologií a klasickou psychologií najdeme rozdíly prakticky ve všem, co se týká rozsahu, problematiky oborů i jejich struktury. O skutečné „zelené“, kterou dostala penologie, smíme hovořit především až po II. světové válce, kvůli následkům nehumánního zacházení s lidmi (koncentrační tábory) či věznění gestapem (Hanuš, 2005, s. 5-6). Penologií tedy dnes rozumíme vědu zahrnující druhy trestů i sankcí, uplatňujících se dle funkce trestu, jedná se o odstranění a prevence TČ, náprava a resocializace pachatele TČ, jeho vyloučení nebo izolace (Jůzl, 2017, s. 13).

Součástí penologie je vědní disciplína **penitenciaristika**. Jedná se o mladou vězeňskou vědu, která se začala rozvíjet až ve 20. století, zabývá se výkonem, účinností trestu odnětí svobody a resocializací pachatele TČ. Penitenciaristika působí také mimo jiné jako součást právních, pedagogických a psychologických věd. Zásahu na tomto nese především vydání nového **zákona č. 59/1965 Sb.**, o výkonu trestu odnětí svobody, založení Penologického ústavu rokem 1967 (zrušen 1980), či publikace prof. Oty Novotného ve stejném roce „O trestu a vězeňství“ (Jůzl, 2017, s. 6).

Penitenciaristika má čtyři disciplíny, jak uvádí doc. Vratislava Černíková (In: Černá, 2012, online, cit. 2023-02-21). Jedná se o penitenciární pedagogiku, penitenciární psychologii, penitenciární psychologii a penitenciární sociologii, jež si stručně popíšeme.

Penitenciární pedagogika se zabývá všemi kategoriemi penitenciárního výchovného působení na odsouzeného jedince. Hlavním úkolem je dokázat využít poznatků pedagogiky (obecné i speciální) a i za pomoci výzkumů dokázat vytvořit systém penitenciární výchovy, dle trestní politiky a koncepce vězeňství ve státě.

Penitenciární psychologie zkoumá odsouzeného z pohledu jeho osobnosti, zvláštností, jednání v otázkách delikvence či prognóz dalšího chování. Na tomto základě zle odsouzenému stanovit výchovný program a lepší individuální přístup. Mimo to zkoumá také sociálně psychologické problémy tzv. „**druhého života odsouzených**“, jedná se o vztahy mezi obviněnými, odsouzenými mezi sebou i vůči personálu. Penitenciární psychologie také sleduje účinnost a vhodnost zvolených metod, v souvislosti s požadovanou změnou chování u odsouzeného.

Penitenciární psychiatrie je oborem zaměřujícím se na diagnózu a poskytnutí individualizované léčby odsouzeným či obviněným s odchylkami od psychických norem (psychické onemocnění, neurózy, poruchy, psychopatické poruchy či sexuální deviace, protidrogová a protialkoholní terapie). Bohužel jsou v současné době psychiatrické problémy řešeny často pouze externím pracovníkem.

Penitenciární sociologie je odvětvím penitenciaristiky, zaměřující se na sociální vazby, strukturu a její fungování i účinnost v procesu naplnění účelů uděleného výkonu trestu. Penitenciární sociolog za pomoci prováděných výzkumů analyzuje sociální vazby a na jejich základě utváří návrhy a doporučení k zefektivnění činnosti věznice.

Shrnutí rozdílů mezi penologií a penitenciaristikou uvedl ve své knize doc. Jůzl (2017, s. 13), který jednoduše vysvětluje, že „*penologie se zabývá všemi druhy trestů, jejich výkonem a účinky, kdežto penitenciaristika je zaměřená pouze na vězeňství, zabývá se tedy výkonem a účinkem trestu odnětí svobody.*“.

2.1 Trestný čin

Trestný čin definuje **zákon č. 40/2009 Sb.**, jako „*protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně*“ (Sbírka zákonů, online, cit. 2023-02-23). Jedná se tedy o čin, který je pro společnost nebezpečný a u kterého musí být splněna **skutková podstata** činu (souhrn typických znaků, které určí, o jaký trestný čin se jedná a zdali se vůbec jedná o trestný čin). Skutkovou podstatou činu rozumíme:

- a. **subjekt;**
- b. **subjektivní stránku;**
- c. **objekt;**
- d. **objektivní stránku.**

Subjekt trestného činu je pachatel, jehož charakterizují **věk** (ten, kdo nedovršil patnáctého roku života není trestně odpovědný) či **příčetnost** (z důvodu duševní poruchy nemohl ovládat své jednání nebo rozpoznat nebezpečnost činu vůči společnosti, není trestně odpovědný). Subjekt dále můžeme dělit na „obecný“, „speciální“ (vina bez důvodných pochybností, např. zneužití pravomocí úřední osoby smí učinit jen úřední osoba) a „dle povahy subjektu trestní odpovědnosti“ (trestní právo mladistvých/dospělých, trestní odpovědnost právnických osob).

Subjektivní stránkou rozumíme zavinění. To může být úmyslné nebo nedbalostní. Úmyslné zavinění se nadále dělí na „úmysl přímí“ a „úmysl nepřímí“, na druhé straně zavinění nedbalostní zase na „vědomé“ a „nevědomé“. Subjektivní stránkou trestného činu je poté i motiv a záměr.

Objekt je chráněným zájmem, jedná se o chráněné společnosti, na které je trestný čin směřován. Objekt nemusí být zpravidla skutkové podstaty.

Poslední skutkovou podstatou trestného činu je **objektivní stránka**, ta má povinné znaky, jako jednání, příčinný vztah či následek a nepovinné znaky, kterými je místo, čas, způsob provedení a hmotný předmět útoku (epravo, online, cit. 2023-02-23).

Trestný čin je nadřazený pojem, pod který spadá dělení přečiny a zločiny. Přečiny rozumíme všechny nedbalostní i úmyslné trestné činy, u nichž trestní zákon stanovuje horní sazbu trestu odnětí svobody na pět let. Na druhé straně zločiny jsou trestné činy, které zákonem nejsou přečiny a horní sazbu trestu odnětí svobody stanovuje zákon vyšší než pět let. Zvlášť závažným činem poté rozumíme úmyslné trestné činy, na které zákon stanovuje horní hranici trestu odnětí svobody nad deset let (Staňková, online, cit. 2023-02-23).

Dle závažnosti TČ v ČR lze pachateli udělit trest odnětí svobody, který odsouzený vykoná ve věznicí. Ovšem je-li čin méně závažné trestné činnosti, lze uplatnit některý druh alternativního trestu (Jůzl, 2017, s. 17).

2.1.1 Alternativní tresty

České právo obsahuje kromě trestu odnětí svobody i tzv. **alternativní tresty**. Jedná se o výchovný a méně represivní způsob řešení trestních věcí v zájmu nápravy vztahu mezi pachatelem a obětí, jež přináší spousty nesporných výhod v porovnání s trestem odnětí svobody. Odsouzený se v první řadě aktivně zapojuje do odstranění škod, které způsobil, díky čemuž je lépe realizována náhrada, ale i náprava. Z pohledu odsouzeného je velice důležité, nenarušení rodinných vazeb, nepřijde o zaměstnání, zachová si své komunikační a sociální vazby a jistě je pro něho i výhodou, čistý trestní rejstřík, který vše zahladí, po vykonání alternativního trestu. Další výhodou je snížení nákladů chodu věznic (Veteška, 2015, s. 182–183).

Jedním z možných alternativních trestů, a také velice rozšířeným, jsou **obecně prospěšné práce**. Tento trest je udělen pachatelům méně závažných TČ, které může odčinit vlastní aktivitou v rámci obecně prospěšných účelů. Trest v rozsahu 50-300 hodin je pachatel povinen vykonat osobně, bezplatně, ve svém volném čase, nejpozději do roku od uplynutí nařízení soudu k tomuto závěru, přičemž za každou neodpracovanou hodinu, pokud k ní nebyl pádný důvod, je uložen jeden den ve výkonu trestu odnětí svobody. V případech nemoci je samozřejmě omluven, ale musí být připraven na to, že soud si bude ověřovat pravdivost zdravotního stavu odsouzeného (Tamtéž, s. 184).

Další formou částečného omezení osobní svobody je trest **domácího vězení**. V platnost vstoupil 1. ledna 2010 a první případ, kdy bylo domácí vězení uděleno byl již šest dní po uvedení v platnost, tj. 6. ledna roku 2010. „*Trest domácího vězení spočívá v povinnosti odsouzeného zdržovat se v určeném obydlí ve dnech pracovního klidu a pracovního volna po celý den a v ostatních dnech v době od 20.00 hodin do 5.00 hodin.*“ (Štern a kol., 2010, s. 150). Trest je možné uložit až na dobu trvání dvou let. V případech maření trestu a nedodržování podmínek může soud stanovit náhradní trest v podobě odnětí svobody až na dobu jednoho roku.

Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce je také součástí zákoníku od 1. ledna 2010. Spočívá v zákazu účasti odsouzeného na soudem stanovených akcích. Je určen účastníkům akcí, jež se úmyslně podíleli na trestné činnosti nebo problémovým návštěvníkům, zejména fotbalový fanoušci, ale také hokejový nebo návštěvníky vystoupení hudebníků apod. Zákazy vstupu jsou upraveny

v zákoně č. 40/2009 Sb., tr. zákoníku, v § 76 a 77 a také zákonem č. 140/1961 Sb., o trestním řízení soudním, v § 350i a 350j (Veteška, 2015, s. 185).

Alternativní tresty mají i mnoho dalších podob, od propadnutí majetku či věci, peněžité tresty, zákaz činnosti až po zákaz pobytu i vyhoštění. Studie mimo jiné prokázaly, že uložit trest odnětí svobody je potřeba zejména u nebezpečných zločinů. „*Alternativní způsob trestání tak nyní ve vyspělejších zemích představuje hlavní metodu práce s odsouzenými (u případů méně závažné trestné činnosti, zejména pak majetkové). Z odborných psychologických a kriminologických studií též vyplývá, že pomocí alternativních trestů může společnost lépe řešit problém rostoucí kriminality mladistvých a mladých dospělých pachatelů než formou represivních sankcí (vězení).*“ (Tamtéž, s. 184)

2.2 Vězeňská zařízení

„*Vězeňská služba spravuje a střeží tři základní typy vězeňských zařízení. Jedná se o vazební věznice, věznice a ústavy pro výkon zabezpečovací detence.*“ (Drápal, Jiříčka, Raszková, 2021, s. 31). Účel každého zařízení je specifický, má vlastní terminologii, zákon, upravující jejich fungování, liší se mimo jiné i nejvyšší možnou délkou pobytu osob a jejich skladbou.

Výkon vazby je realizován ve vazebních věznicích či na zvláštních odděleních věznic. Vazebních věznic je v ČR zřízeno celkem deset. Výkon vazby je upraven **zákonem č. 109/1994 Sb.** a jeho pozdějšími vyhláškami, o výkonu vazby Ministerstva spravedlnosti, jednotlivé vazební věznice mají své vnitřní řády pro obviněné a interní předpisy. Osobám ve vazbě se poté říká „obvinění“. O umístění do **vazební věznice** rozhoduje soud, na návrh státního zástupce v přípravném řízení, dle tří základních vazebních důvodů uvedených **zákoně č. 43/2002 Sb.**, v § 67 tr. řádu (Tamtéž, s. 32). Jedná se o důvody, z nichž na základě jednání obviněného vyplývá důvodná obava:

- a. že by uprchl nebo se skrýval, z důvodu vyhnutí se trestu nebo trestnímu stíhání, zejména v případech, kdy nemá stále bydliště, hrozí odviněnému vysoká sankce či jeho totožnost není možné ihned zjistit,
- b. bude ovlivňovat prozatím nevyslechnuté svědky, spoluobviněné či by jinak mohl mařit skutečnosti, které jsou důležité pro trestní stíhání,

- c. mohl by dokončit nebo opakovat trestnou činnost, za kterou je stíhán, pokusil se o ni nebo jí alespoň hrozil (Sochůrek, 2007, s. 31).

Výkon zabezpečovací detence je realizován v **ústavech pro výkon zabezpečovací detence**. Jde o zařízení s ochranným opatřením, nikoli preventivním, po již spáchané TČ. „*Jedná se o zařízení se zvláštní ostrahou a s léčebnými, psychologickými, vzdělávacími, pedagogickými, rehabilitačními a činnostními programy pro osoby umístěné do zabezpečovací detence (tedy chovance).*“ (Tamtéž, s. 39). Ústavy pro výkon zabezpečovací detence jsou na území ČR zřízeny dva – Vazební věznice a ústav pro výkon zabezpečovací detence Brno (v rámci vazební věznice) a Věznice a ústav pro výkon zabezpečovací detence Opava (v rámci věznice). O umístění do zabezpečovací detence rozhoduje soud. Důvody jsou nepřičetnost pachatele, spáchání TČ pod vlivem duševní choroby nebo užívání psychotropních a omamných látek. Hlavním cílem zařízení je ochrana společnosti před zvláště nebezpečnými osobami s duševními poruchami, u kterých by ochranné léčení nesplnilo svůj účel. Výkon zabezpečovací detence je upraven **zákonem č. 129/2008 Sb.**, o výkonu zabezpečovací detence. Další podrobnosti jsou stanoveny ve vnitřních předpisech VS ČR NGRŽ (Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky) o zabezpečovací detenci, mimo jiné také vnitřním řádem i operačním manuálem detenčního ústavu (VS ČR, online, cit. 2023-02-21).

Věznice je zařízením určeným pro **výkon trestu odnětí svobody**, ten je mimo jiné možné realizovat i ve zvláštních odděleních vazebních věznic. O umístění do zařízení též rozhoduje soud, na základě tr. zákoníku (soud o umístění rozhoduje ve všech třech případech z důvodu primárního zasahování do základních lidských práv a svobod). Osobám ve VTOS se poté nazývá „odsouzení“. Věznic je nyní v ČR zřízeno 25, člení do dvou typů dle bezpečnosti a režimu výkonu trestu na:

a. s ostrahou

- a. s nízkým stupněm zabezpečení
- b. se středním stupněm zabezpečení
- c. s vysokým stupněm zabezpečení

b. se zvýšenou ostrahou

Toto dělení je uvedeno v **zákoně č. 58/2017 Sb.**, který upravuje dělení předchozí: s dohledem, s dozorem, s ostrahou a se zvýšenou ostrahou. Výkon trestu je nedále upraven **zákonem č. 345/1999 Sb.**, o VTOS, jeho vyhláškami, vnitřními řády, interními předpisy v jednotlivých věznicích. **§ 1 a 2** zákona o VTOS stanovuje prostředky, kterými je chráněna společnost před pachateli TČ, brání jim v páchání další TČ a působí na odsouzené tak, aby bylo sníženo nebezpečí recidivy kriminálního chování jedince. Odsouzený by po VTOS měl být mimo jiné schopen vést soběstačný život v souladu se zákony (Drápal, Jiříčka, Raszková, 2021, s. 32-36).

2.3 Ženské věznice v České republice

Největší zařízení pro odsouzené ženy leží na Vysočině, jedná se o **Věznici Světlá nad Sázavou**, spadající do kategorie věznic s ostrahou. Věznice je dělena na oddělení s nízkým, středním a vysokým stupněm zabezpečení, i oddělení se zvýšenou ostrahou. Nadále zde existuje oddělení pro výkon trestního opatření odnětí svobody pro mladistvé odsouzené ženy ve věku od patnácti do osmnácti let, jež je v rámci ČR jediné. Tím jedinečnost věznice ovšem nekončí, existují zde další tři oddíly, pro specifické skupiny, vyžadující zvláštní přístup:

- a. VTOS matek nezletilých dětí od jednoho roku do tří let dítěte (ostraha s nízkým, středním i vysokým stupněm zabezpečení),
- b. VTOS matek, které spáchaly zvlášť závažnou TČ, tudíž jim soud nepřeruší výkon trestu ani v souvislosti s těhotenstvím či péčí o dítě do jednoho roku věku dítěte (ostraha s vysokým stupněm zabezpečení),
- c. VTOS pro trvale pracovně nezařaditelné ženy (ostraha s nízkým, středním, vysokým stupněm zabezpečení a zvýšená ostraha) (VS ČR, online, cit. 2023-02-25).

Ženami trvale pracovně nezařaditelnými rozumíme ženy v důchodu (z důvodu věku i invalidity) či fyzicky a vážně psychicky nemocné. Přemísťování žen na tomto oddíle prakticky není možné, jelikož se jedná o jediný takto specializovaný oddíl v ČR.

Další jedinečností je terapeutický program FEDDO (Female – Education – Disorder – Dissocial), standardizovaný v roce 2019, určený výhradně pro odsouzené ženy. Jedná se o program, vyvinutý odborným týmem ve Věznici Světlá nad Sázavou, zaměřující se

na pachatelky násilí na dětech i pro vražedkyně novorozenců, jež jsou specifikem vězeňské populace. Věznice také imponuje jediným Školským vzdělávacím střediskem pro odsouzené ženy, které nabízí obory Šití prádla či Provozní služby, najdeme zde možnost základního a celoživotního vzdělání, které má jako prioritu především dokončení povinné základní školní vzdělání.

Areál věznice je velice rozsáhlý, s obrovskou kapacitou, jež nyní po dokončení nové ubytovny činí přes 940 osob. Netypické jsou pro věznici i rozsáhlé zeleně a venkovní prostranství, které jsou také součástí areálu (Drápal, Jiříčka, Raszková, 2021, s. 187-189).

Věznice a ÚVZD Opava je dalším zařízením určeným pro ženy ve VTOS. Nachází se v Moravskoslezském kraji a je složen ze dvou na sobě nezávislých objektů – věznice pro muže a vyčleněná kapacita pro výkon zabezpečovací detence; ženská věznice.

Věznice, určená pro výkon trestu žen, na Olomoucké ulici spadá do kategorie s ostrahou a má k dispozici oddělení s vysokým, středním a nízkým stupněm zabezpečení, nadále i oddělení se zvýšenou ostrahou. Celková kapacita objektů dohromady je 372 osob (322 pro výkon trestu mužů a žen, 50 pro výkon zabezpečovací detence). Obě zařízení mají také obrovskou zaměstnanost odsouzených, průměr se pohybuje okolo 58 %, což v tomto ohledu činí věznici v Opavě nejméně úspěšnou. *„Kromě vnitřního provozu, kde je zaměstnáno cca 70 odsouzených, vězňové pracují uvnitř věznice ve výrobních prostorách na Krnovské ulici a také na vnějších, převážně nestřežených pracovištích. Jedná se o práci ve strojírenství, stavebnictví, zemědělství apod.“* (VS ČR, online, cit. 2023-02-25).

„Unikátním projektem nejen českého vězeňství, ale v rámci odborné práce s vězněnými ženami i evropským fenoménem, je objekt v Řepích. Zde vzniklo či spíše bylo znovuzrozeno po roce 1989 ve spolupráci s řádem Milosrdných sester Kongregace sv. Karla Boromejského oddělení výkonu trestu, jako součást ruzyňské vazební věznice“ (Drápal, Jiříčka, Raszková, 2021, s. 190-191). **Domov sv. Karla Boromejského v Řepích** je také něčím unikátním objektem. Jedná se o tzv. Dům čtyř světů, oddělení se nachází v klášteře a existují spolu zde staří a nemocní lidé, řeholní sestry, civilní zaměstnanci a dobrovolníci, i odsouzené ženy. Práce odsouzených žen je zaměřena zejména na úklid, práci na zahradě, v kuchyni či prádelně, mají ale také možnost stát se sanitářkami, jelikož Domov pečuje o staré a nemocné lidi. Také zde pracují zkušení

odborníci, kteří se snaží vytvářet odborné terapeutické programy s ohledem na specifika odsouzených žen.

Věznice Nové sedlo je také složena ze dvou objektů, objekt **v Drahonicích** je určen pro výkon trestu odsouzených žen s režimem středního a vysokého stupně zabezpečení. Tento objekt byl zřízen z důvodu nedostatku kapacity pro ženy ve výkonu trestu. Stejně tak tomu bylo s objektem ve Velkých Přílepech u Prahy, kde se nachází zařízení **Vazební věznice Praha Ruzyně**, ta má režim středního a vysokého stupně zabezpečení, určená je mimo jiné i pro pracovně nezařaditelné ženy (Tamtéž, s.190).

2.4 Sexuální život ve výkonu trestu

Ve výkonu trestu je téměř vyloučen partnerský sexuální život a radikální potlačení sexuální realizace samozřejmě nepotlačí sexuální potřebu. Problémem při naplňování sexuálních potřeb, by mohl být nedostatek soukromí, který odsouzení pociťují. Přeplněná oddělení a hromadné ubytování, kde pohromadě žije i více jak deset vězňů (Hrábek In: Jůzl, 2029, s. 77).

Nejpříjemnějším druhem sexuální aktivity pro personál věznice je masturbace. Autoerotika je ve výkonu trestu běžnou věcí, jelikož málo kdo dokáže sexuálně abstinovat. Ovšem někteří jedinci za náhradu zvolí homosexuální jednání, i když je většina odsouzených (stejně jako ostatní populace) heterosexuální (Brendl In: Jůzl a kol., 2019, s. 35). Ve výkonu trestu (jak u mužů, tak u žen) se tak setkáme s pojmem **situční homosexualita**, můžeme ho najít ale také v jiných nápravných zařízeních či u vojáků. Tento pojem lze popsat jako netypickou sexualitu daného jedince, ke které dochází v dlouhodobé situaci neumožňující vytvořit heterosexuální sexuální styk, je tedy předpokládáno, že pokud by jedinec nebyl ke styku se stejným pohlavím „donucen“ situací, vůbec by k homosexuální zkušenosti nedošlo (Giddens In: Vášová, 2020, online, cit. 2023-02-27).

„Nárůst dobrovolné i násilné homosexuality ve věznicích je zjevně celosvětový trend. Z mnoha výzkumných zpráv se zle přesvědčit, že homosexuální sklony odsouzených se úměrně zvýšeně vyskytují v poměru k délce trestu odnětí svobody.“ (Hanuš, 2005, s. 29). Sexuální násilí za mřížemi věznice je velice skrývaný, ačkoli existující jev, na který statistiky málo kdy poukávají, je ale důležité ukázat na fakt, sexuální násilí má negativní vlivy nejen na psychiku oběti, ale také vytváří riziko,

v podobě sexuálně přenosných onemocnění (Rázsková, Špráchalová In: Jůzl a kol., 2019, s. 130).

V americkém mužském trestu odnětí svobody je v otázkách styku mezi vězni důležité postavení jedince ve vězeňské hierarchii, jak ve svém výzkumu provedeném 2005 poukazují Gagnon a Simon (In: Fafejta, 2016, s. 22-24). Ti tvrdí, že sex na těchto místech není pouze o touze, vzrušení či potřebě ukojení, jedná se především o potvrzení si moci v subkultuře. Výše postavení vězni mají právo mít sex s níže postavenými, nikoli naopak a své dominantní postavení si také potvrzují aktivní rolí během styku, kterého je dosaženo většinou za pomoci výhrůžky nebo násilím. Vězni se během styku nelíbají, ani na sebe zbytečně nesahají. Níže postavený vězeň také nemůže požádat nadřazeného o sex, to by bylo vnímáno jako urážka, která by byla následována trestem. Slabší vězni se tak stávají majetkem nadřazených i v případech, kdy jsou styky pravidelného charakteru, bez ohledu na možné vzniklé citové pouto, které by dominující vězeň neměl dávat najevo.

Mocenské dělení rolí funguje i v České republice. „*Start a dynamika sexuální aktivity ve věznicích je značně ovlivněna zkušeností, osobností, zaměřením vězně, včetně sociální role a postavení ve vězeňské komunitě.*“ (Brendl In: Jůzl a kol., 2019, s. 39). Podmaňování a agrese hrají v homosexuálním jednání a páru velkou roli. Kontakty pro odsouzené znamenají kompenzační model, kterým zvládají tenzi, pochyby a stres, vyvolaný limitací a restrikcí. Vztahy se poté vyvíjejí v přátelství, do kterého zapojují sexuální aktivity a přerůstá v partnerství. Někteří, bránící se chování, tyto vztahy vnímají jako útisk a násilí se sexuálním podtextem. Ve výkonu se také pohybují „kurvičky“ ti poskytují sexuální služby, kompenzované materiálními výhodami. (Brendl In: Jůzl a kol. 2019, s. 38-39).

Život ve dvojicích během VTOS se ale týká především žen. To ovšem neznamená, že jsou se svou sexuální aktivitou spokojené, doc. Jůzl uvádí že „*osmdesáti pěti procentům vězněných žen schází sex s mužem.*“ (Ginter, online, cit. 2023-03-01). Ženy ve výkonu se též nebojí svádět personál věznic. V případech, kdy mezi vězněnými ženami vznikne vztah, vzniká zde i myšlenka pokračování na svobodě, což se ovšem láme v moment, kdy jednu z partnerek propustí, ta se poté chce vrátit k normálnímu životu a sexu s mužem.

PRAKTICKÁ ČÁST

3 VÝZKUMNÁ STUDIE

Pro tuto práci byla zvolena forma kvalitativního výzkumu. „*Kvalitativní výzkum přistupuje ke zkoumaným jevům se snahou popsat je v jejich jedinečnosti, se zachycením jejich specifických rysů, které se vymykají kvantitativní analýze s objasňováním kontextu souvislostí.*“ (Jůzl, 2010, s. 170). U vězenkyň bylo při polostrukturovaném rozhovoru zjišťováno, jak působí VOTS na jejich sexualitu. Bude nás především zajímat (habituální) homosexualita. Co je vedlo ke styku se ženou a jakou váhu tomuto dávají.

Výzkum je také explorativní. Je tomu tak z důvodu mála informací týkajících se sexuality vězněných žen, jelikož spousta výzkumů byla zaměřena na muže ve výkonu trestu, kteří mají menší tendence k tomuto jednání, než je tomu u žen.

3.1 Výzkumný cíl

Tato teoreticko-empirická práce je cílena na exploraci sexuálního jednání odsouzených žen. Cílem práce je zjistit, **jak často ženy ve výkonu trestu odnětí svobody přistupují k homosexualitě**. Především, samotná motivace ženy k tomuto homosexuálnímu jednání. Budeme se mimo jiné také zaměřovat na emocionální prožívání, tedy jakou váhu těmto vztahům a zkušenostem odsouzené ženy dávají. Zda si myslí, že se opravu jedná o city, a jak silná pouta mezi vězenkyněmi mohou vzniknout.

3.1.1 Dílčí výzkumné otázky

Stanovený výzkumný cíl nám umožnil položit níže uvedených sedm dílčích výzkumných otázek („VO“ s pořadovým číslem), na které najdeme odpovědi při polostrukturovaném rozhovoru:

VO₁: *Co vede ženy ve výkonu trestu k sexuálnímu jednání se stejným pohlavím?*

VO₂: *Která místa ženy preferují pro sebeuspokojování?*

VO₃: *Jaká jsou nejčastější místa pro styk mezi ženami?*

VO₄: *Jakou emocionální hloubku mezi sebou partnerky vnímají?*

VO₅: *Jak ženy vykonávající sexuální akt vnímají přítomnost spoluvězenkyň?*

VO₆: *Do jaké míry jsou ženy vůči rodinám sdílné ohledně sexuality prožívané za mřížemi?*

VO₇: *Jak si nyní ženy myslí, že by mohly být na svobodě orientované?*

3.2 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor, pro tuto práci, byl složen ze dvou linií. První a hlavní linií byly ženy ve VTOS. Vedoucí práce, doc. Miloslav Jůzl, stanovil vhodný počet respondentek na 5-10 žen. Námi zkoumaný vzorek byl složen z žen osmi.

Druhou linii obsadili 2 zaměstnanci věznice (psycholog a vedoucí oddělení výkonu trestu), pro pohled zkušených odborníků, jež s tímto chováním pracují v řádu let.

Výzkumným souborem pro tuto práci byly tedy zvoleny ženy ve výkonu trestu odnětí svobody dle předem níže stanovených kritérií:

- a) respondentem výzkumu je žena ve VTOS,
- b) jejíž věk je mezi 20 až 30 lety;
- c) respondentka je ve výkonu trestu minimálně jeden rok
- d) nebo alespoň 5 měsíců, avšak je ve výkonu, již minimálně po druhé.

Ad a) Zásadní kritérium, jelikož je výzkum práce zaměřena na změnu sexuální orientace žen ve výkonu trestu. Genderová identita v tomto kritériu nehraje nijak zásadní roli.

Ad b) Spodní věková hranice je dána od dvaceti let z důvodu většího pocíťovaného pudového tlaku u mladší generace. Desetiletý odskok je zde z důvodu zmapování situace na konci ontogenetické fáze „plná dospělost“.

Ad c) Pro tuto práci by bylo neefektivní dotazovat se žen, jež jsou ve vazbě teprve v řádu několika mála měsíců a teprve se s prostředím seznamují, proto byla spodní hranice vykonaného trestu dána na dobu jednoho roku.

Ad c) Alternativou pro předchozí kritérium ohledně času již vykonaného trestu odnětí svobody je předpokládán vznik zkušenosti s tzv. „druhým životem vězňů“ z předchozího výkonu.

Výzkum byl realizován s osmi ženami ve VTOS, které jsou níže uvedeny. Jména respondentek byla záměrně změněna z etických důvodů (vyloučení identifikace).

- Petra – věk 21 let, ve výkonu trestu již 16 měsíců, první trest
- Magda – věk 29 let, ve výkonu 4 měsíce, trestána podruhé
- Sára – věk 30, ve výkonu 7 let, první trest
- Jitka – věk 30 let, ve výkonu 3 roky, trestána potřetí
- Eliška – věk 26, ve výkonu 2 roky a 9 měsíců, první trest (6 let loupež)
- Aneta – věk 27 let, ve výkonu 2 roky, trestána podruhé
- Nikola – věk 27 let, ve výkonu 3 roky, první trest
- Klára – věk 31, ve výkonu 5 let, druhý trest

Výzkumný vzorek byl složen ze čtyř prvotrestaných žen a čtyř recidivistek. Výkon trestu odnětí svobody byl ženám udělen nejvíce z důvodu trestné činnosti krádeže (3x), poté také distribuce a prodej drog, ohrožování mravní výchovy dítěte či obecné ohrožení i zpronevěra. Z násilných trestných činů byla zde dvakrát zastoupena loupež. Některé z žen se potýkaly s porušením více paragrafů v trestní zákoníku, tudíž se počet trestných činů neshoduje s počtem respondentek. Samotné udělené sazby se pohybují v rozmezí od 15 měsíců do 11 let (průměrná délka sazby je 6 let).

3.3 Technika sběru dat

Při volbě metody výzkumu je třeba brát ohled na námi požadované informace, které chceme získat, tak aby metoda odpovídala námi zvolenému výzkumnému problému. Hendel (In: Balvín a Škrála, 2022, s. 48) zformuloval čtyři pravidla, uvedená níže, kterými by se měl člověk řídit, při volbě správné techniky:

- a. pozorování je vhodné pro zkoumání chování lidí na veřejném prostranství;
- b. pro informace o činnostech v soukromí, je vhodné interview, technika deníku nebo dotazník;

- c. pro zjištění, jaké mají jedinci postoje, pocity, víru apod. můžeme využít interview, dotazník či postojovou škálu;
- d. k vymezení schopností jedince (např. výše inteligence) nebo určení osobnostních rysů, slouží standardizované testy.

Pro tento výzkum byla tedy zvolena forma rozhovoru v polostrukturované formě.

Výzkum byl po stanovení cílů zahájen nejprve kontaktováním věznice, prostřednictvím e-mailu a vysvětlením záměrů práce. Po několika následujících telefonátech, udělilo vedení věznice souhlas ke sběru dat. Zároveň bylo také uděleno povolení pro záznamové zařízení (diktafon), které si studentka do věznice směla přinést.

Během dalších kontaktů studentka vymezila požadavky, na základě kterých byl vybrán výzkumný vzorek odsouzených žen. Výběr realizovali psycholog a vrchní komisař, kteří tvořili druhou linii výzkumu.

Ženám byl nejprve vrchním komisařem vysvětlen záměr výzkumu a též dostaly informace o záznamu komunikace se studentkou na záznamník, pro který dostala povolení od věznice. Odsouzené s podílením se na výzkumu souhlasily, a poté byly seznámeny také s odměnou od studentky, které bylo povoleno přinést každé z tázaných žen předem stanovený počet poštovních známek (4).

Dále věznice vymezila dva vhodné dny, kdy by bylo možné výzkum uskutečnit. Ten nakonec proběhl ve středu, 8. února 2023, kdy byl k dispozici vedoucí oddělení výkonu trestu, jelikož výzkumnice neměla povoleno pohybovat se po areálu bez doprovodu některého ze zaměstnanců. K výzkumu věznice poskytla kancelář, ve které bylo naprosté soukromí, aby se ženy nebály otevřít, ohledně choulostivého tématu. Výzkumnice byla také upozorněna, že ženy jsou zvyklé odpovídat jasně a stručně, proto je možné, že se budou striktně držet otázek, které se položí.

Na základě zformulovaných výzkumných otázek z autorovy bakalářské práce, byly společně s doc. Miloslavem Jůzlem vytvořeny následující otázky, které nás provedly polostrukturovaným rozhovorem:

1. *Kolik je Vám let, jak dlouho jste ve výkonu trestu a z jakého důvodu?*
2. *Po kolikáté jste ve výkonu trestu?*
3. *Jaká byla Vaše sexuální orientace venku, konkrétně před prvním výkonem trestu?*

4. *Měla jste ve výkonu trestu zkušenost se ženou?*
5. *Co Vás přimělo přistoupit k sexuálnímu aktu se ženou? Byla to potřeba sexuálního styku a kontaktu s cizím tělem, či jen zvědavost, zábava a prostě proč to nezkusit?*
6. *Kde a jak řešíte své sexuální potřeby? Ptám se nejen na styk s partnerkou, ale i na sebeuspokojování.*
7. *Jaké jsou Vaše pocity z přítomnosti dalších žen během Vašeho sexuálního aktu? Cítíte se omezena?*
8. *Hrají ve vztahu roli emoce?*
9. *Cítíte zde pocit lásky nebo něco tomu podobného?*
10. *Ví o Vaší nynější sexuální orientaci rodina a blízcí?*
11. *Jak se nyní cítíte orientovaná a koho budete hledat v životě bez mříží?*

Otázky č. 1 a 2 měly ověřit, zda ženy spadají do předem námi zvolených kritérií respondentek.

Otázka č. 3 byla informantkám pokládána se záměrem zjištění, k jakému pohlaví se ženy na svobodě v otázce sexu přikláněly. Tedy v období, kdy měly na výběr i muže, nejen ženu nebo být odkázaná sama na sebe.

Otázka č. 4 nám jasně řekla, zda žena přistoupila ve výkonu trestu k pohlavnímu styku s jinou odsouzenou ženou.

Otázka č. 5 měla za cíl zjištění, co ženu k onomu styku vedlo. Tedy pokud žena, jež v životě bez mříží prožívala sexuální rozkoš s opačným pohlavím, a nyní ve VTOS přistoupila na stejnopohlavní styk, k jednání jí vedl pouze určitý druh potěšení a potřeba ukojení sexuálních tužeb, či se jedná pouze o druh zábavy, nebo vyzkoušení možnosti.

Otázka č. 6 byla zaměřena na místa pro sexuální styk. Zda ženy jak se svou partnerkou, tak i v otázce sebeuspokojování volí místa, kde se snaží nalézt soukromí, či na toto neberou ohledy.

Otázka č. 7 měla u informantek zjistit, jak prožívají nedostatek soukromí ve výkonu trestu. Zda jejich jednání omezuje příchod další osoby či nikoli. Případně jak si „soukromí“ dokážou zajistit.

Otázky č. 8 a 9 byly nejvíce zaměřeny na hlavní cíl výzkumu. Snažily se zjistit úroveň vztahu mezi vězenkyněmi. Jestliže v případech, kdy mezi sebou ženy udržují

poměr, je možné, že mezi nimi vznikne propojení na emocionální úrovni k druhé osobě. A jak silné si ženy myslí, že toto pouto je.

Otázka č. 10 měla po předchozím tvrzení o emocionální vazbě mezi ženami za cíl zjistit, zda s jejich zkušenostmi a případným navázaným vztahem dokáží vyjít napovrch a seznámit s tím jejich rodiny.

Otázka č. 11 se zaměřuje na vnímání aktuální sexuality v porovnání s tím, jaký by ženy měly život a s kým, mimo výkon trestu.

Rozhovory probíhaly v klidné a přátelské atmosféře, což dalo také za vznik novým tématům, které bylo možno prozkoumat.

Pro druhou linii výzkumu byly otázky stanoveny takto:

- 1. Jak se věznicí staví k homosexuálním stykům mezi ženami?*
- 2. Proč ženy navazují vztahy?*
- 3. Jak jsou podle Vás silná emocionální pouta mezi vězenkyněmi, jejichž pravost se projeví po rozpadu vztahu?*
- 4. Víte, jestli ženy o svých zkušenostech říkají lidem venku a zda po zkušenosti se ženou hledají jiné pohlaví, než s jakým byly před odsouzením?*

Jelikož jsou toto pouze doplňující otázky od druhé linie výzkumu, není jich mnoho, ale je tomu také z důvodu, že jsme počítali s větší výřečností zaměstnanců.

Otázka č. 1 Zjišťuje přístup VS ke stykům mezi ženami a jaká jsou případná opatření, pro toto chování.

Otázka č. 2 si kladla za cíl objevení možných dalších důvodů přistoupení žen ke styku a udržování vztahu, které ženy samotné nezmínily.

Otázka č. 3 sleduje očima zaměstnanců sílu emocí ve vztahu, na základě odchodu jedné z páru např. na jiné oddělení, do jiné věznicí nebo z výkonu trestu. Tedy psychologické počínání, po rozpadu vztahu.

Otázka č. 4 je zde z důvodu rozhledu druhé linie do chvil po propuštění z výkonu trestu. Zdali se žena vrátí k muži a život za mřížemi se snaží smazat.

4 ANALÝZA DAT

Na předchozí fázi průběhu sběru dat navazuje fáze jejich analýzy. Nestrukturovaný materiál ze záznamového zařízení (diktafon) byl přepsán a následně vytištěn v plném znění, včetně neverbálních prvků jako byl smích, pauzy v řeči, ty byly označeny třemi tečkami a případné zmínění jména jiné odsouzené, bylo ono jméno vyznačeno „XXX“. Rozhovory byly mnohokrát přečteny a byla v nich hledána společná témata, metodou tužka, papír.

Přepsaný materiál je potřeba zanalyzovat. Pro tuto práci byla zvolena forma kódování. Při kódování se přiřazují slova a symboly ke kouskům textu v takové formě, *„aby byla umožněna snadnější a rychlejší práce s těmito částmi a bylo možné prostřednictvím kódů kdykoli snadno pracovat s většími významovými celky. Proces kódování je de facto procesem identifikace a systematického označování významových celků dle vytvořených kritérií.“* (Miovský, 2006, s. 219-220). V kódování vznikají jednotky (slova či věty), kterým jsou přidělena jména/označení, se kterými je dále pracováno, jako se seznamem kódů. Dalším krokem je spojování kódů na základě podobnosti a je provázena kategorizace. Jedná se tedy o rozebrání informací na menší hromádky, jejich zformování a následné spojení odlišným způsobem (Švaříček, Šedřová a kol., 2007, s. 211).

V následující kapitole, která se věnuje kódování, jsou také použity úryvky z rozhovorů, ty jsou vždy na konci v závorce označeny prvním písmenem křestního jména respondentky (Eliška – E).

4.1 Interpretace dat

Pro interpretaci dat je důležité vytvoření kategorizace kódů (viz. tabulka č. 1). Kódy byly v textu identifikovány, následně sečteny a poté i spojeny s jednotlivými kategoriemi v papírové tabulce (viz. obrázek č. 1), jako odpovědi na všech sedm dílčích výzkumných otázek, které byly vytvořené v přípravné fázi výzkumu.

Tabulka 1: Kategorie a kódy

KATEGORIE	KÓDY
Motivace k homosexualitě	zvědavost – zkusit
	sexuální orientace
	psychická prázdnota
	zábava
Místa pro sebeuspokojování	koupelna
	cela
	nedělám to
Místa ke styku	kuřárna
	cela
	koupelna
	kulturní místnost
Emoce ve vztahu	láska
	nějaké city
	žádné city
Přítomnost dalších žen	neomezuje
	neomezuje, ale vadí
	neomezuje, ale nechci omezovat ostatní
Sdílnost se světem venku	rodina
	přátelé
	nikdo
Budoucí partnerský život	homosexuální
	heterosexuální
	nevím

Zdroj: autor práce, 2023 (vlastní šetření)

Obrázek 1: Vyhledané kódy pro kategorie

	P	M	S	3	E	A	N	K
<u>Sex orientace mimo VTOS</u>	Hetero	Hetero	Hetero	B ₁	Hetero	Lesba	Hetero	Hetero
<u>MOTIVACE</u>	"byla jsem zvláštní... chtěla jsem to prostě zkusit"	vládnutí/převaha když jsem si... ať tu nejsem sama	za co sedím se horší... prostě to zkusit	sex orientace	"pro zábradu... nechtěla jsem mít"	sex orientace	chybí jim psychická opora	žádné místo mě jak to funguje, tak jsem to zkusit, protože mám s tím tak
<u>MÍSTO</u>	Koupelna kuchyně	převážně celá bydlení společnost	risk - celá koupelna	Koupelna kuchyně kalkulačka	koupelna kuchyně kalkulačka	kuchyně koupelna kalkulačka chodba	X	Koupelna
<u>STYL</u>	celá večer ↓ soukromí "ale měla jsem HAVU"	celá koupelna	celá - kábel koupelna	celá - kábel celá - večer	celá - kábel společná voda sex - pomůcka	NE nechtěla mě to nikdy	X před vodou ↓ koupelna	nechtěla mě od toho mám holku
<u>HASTURBAČE</u>	"ale měla jsem HAVU"	celá koupelna	celá - kábel koupelna	celá - kábel celá - večer	celá - kábel společná voda sex - pomůcka	NE nechtěla mě to nikdy	X před vodou ↓ koupelna	nechtěla mě od toho mám holku
<u>PRÍTOHNOST DALŠÍCH ŽEN</u>	nikdy mě to asi nikdy neomezují	neomezují mě to ale vadí chtěla bych soukromí	nevim, jak se zachová, ale neomezují mě to vadí	neřeknu to omezují ale nechtěl jsem to omezovat	vůbec mě to neomezují neberu na to ohled	nechtěla mě ale nechtěla obtěžovat	X	"vůbec" neomezují
<u>EROLE VE VZTAHU</u>	"už jsem si to jako i roky" láska	"nějaký city tam jsou to byme nedělky, co dělám ale tak to nebude časově teď"	"nebo tam je, hodně mi na ni záleží"	láska	ani venku jsem se nevezela, nic tam není"	láska	X	city tam nemám NIC rodina - stěží city
<u>VÍ O TĚH LIDĚ VENKU?</u>	"žesli to ne?"	Vi manžel dětí - kamarádka	lidiž jsou tu dlačno - máma se zlobila..."	ANO	kamčedka ↓ dopisy	ANO	X	NE ↓ Inala siva
<u>ORIENTACE DO RUDOUČNA</u>	nevim, že to dobrý, ale chci rodinu a manžel	už po první jsem hnedle holku širono	ženy mě přitahují, ale nevim třeba uvidím chlapa a uranu se mnou	B ₁	nechtěl se vrátit je to pro zábradu HETERO	Lesba	Hetero	nevim, city tam nemám, ale že to fajn, ale mám rodinu

Zdroj: autor práce, 2023 (vlastní šetření)

4.1.1 Kategorie „motivace k homosexualitě“

Kódy:

- zvědavost – zkusit
- sexuální orientace
- psychická prázdnota
- zábava

Kategorie „motivace k homosexualitě“ byla ve vztahu k první dílčí výzkumné otázce, tedy VO₁, jež měla následující znění: „Co vede ženy ve výkonu trestu k sexuálnímu jednání se stejným pohlavím?“.

Z rozhovorů vplynuly pro tuto kategorii tři kódy, jež byly označeny jako „zvědavost – zkusit“, „sexuální orientace“, „psychická prázdnota“ a „zábava“. Kód „zvědavost – zkusit“ se vyskytoval celkem u čtyř respondentek. O polovinu nižšího počtu (2) dosáhl kód „psychická prázdnota“, který byl přiřazen dvěma respondentkám, stejně tak kód „sexuální orientace“. S posledním kódem „zábava“ byla spojena jedna z žen.

Některé z kódů byly přiřazeny více respondentkám, proto se součet přiřazených kódů neshoduje s počtem dotazovaných žen. Do této kategorie také nebyla započítána odpověď jedné informantky, která ke stejnopohlavnímu styku ve výkonu nepřistoupila.

Shrnutí: V kategorii věnující se motivaci žen ve VTOS k homosexualitě bylo možné k nejvíce respondentkám přiřadit kód „zvědavost – zkusit“. Potřebu vyzkoušet si styk se ženou měly čtyři respondentky, které k tomu přistoupily již při prvním odsouzení. Ani jedna z těchto žen nebyla ke styku nijak nucena jinou členkou vězeňské komunity. K jednání přistoupily samy, dle svého vlastního uvážení.

„asi jsem to hodně chtěla spíš zkusit, jaký to je. Říkala jsem že když už kriminál, tak se vším všudy.“ (M)

„jako tady je to úplně normální, zkusila to tady každá druhá takže...(smích). Řekla jsem si, to, za co sedím je asi horší než se vyspat s holkou, takže jsem si řekla, proč to taky nezkusit, když můžu.“ (S)

Druhým nejčastějším kódem s počtem přiřazených odpovědí byl kód „psychická potřeba“. U dvou žen tento kód působil vzájemně s prvním kódem, jednalo o zvědavost,

ale zároveň touhu mít u sebe někoho, s kým budou trest prožívat společně, tudíž by jim měl utíkat rychleji.

„hodně mě zajímalo, jak to mezi ženama funguje (smích)...tak jsem to zkusila. Navíc mě hodně jelo hlavou, že mám osm let a mohla bych se tady z toho zbláznit, chtěla jsem někoho k sobě, najít si v ní i kamarádku, který řeknu, že mě to tady sere, takže jak jste říkala, byla v tom i psychika.“ (K)

Informantka, jež na styk se ženou nepřistoupila a její odpověď tedy nemohla být zahrnuta do čísel v této kategorii, si ovšem myslí, že spouště odsouzeným ženám přistoupení ke styku do budoucna přinese psychickou oporu, což by dle jejího názoru mohla být odpověď na naši otázku.

„Já si myslím, že člověk ve vězení je vyprahlý, jak citově, na duši prostě strádá, hodně. Nejenom, i ten dotek, já vím třeba když mě kamarádka pohladí po zádech, čistě kamarádsky, a to je prostě něco, co vám strašně chybí a uvědomíte si to až když se vás někdo dotkne, takhle jo a pohladí mě třeba a jak sedím u stolu a píšu, tak mě jenom pohladí, co dělám, takže si myslím, že hodně tohle vyhledávají, aby, aby vlastně naplnily tu svojí prázdnotu, že jim to chybí.“ (N)

Kód „sexuální orientace“ byl přiřazen dvěma informantkám, které již na svobodě před prvním výkonem trestu zažily sex se ženou a samy sebe vymezují v jednom případě jako lesbu a ve druhém zase bisexuálku.

Nejméně častým kódem poté byl kód „zábava“, vyskytující se pouze u jedné odsouzené, jež se za mřížemi nechce a nehodlá měnit, stejně tak ale nechce ze svého života odstranit sex a náhodné známosti.

„Už venku jsem málem jednou skončila s holkou na jedný akci...no...myslím, že to bylo hodně pro zábavu, venku jsem si taky dost ulítávala, tak proč né tady a s holkama.“ (E)

Druhá linie výzkumu má na věc pohled takový, že motivací k prvnímu styku bývá zvědavost a možnost využití příležitosti, kterou ve ženy ve VTOS, aniž by se o tom dozvědělo jejich okolí. Ovšem motivace pro setrvání ve vztahu či jeho náhradě v moment rozpadu, bývá také kromě jakéhosi „partáka“ majetková podpora. Pár tím, že drží pospolu, má více majetku (především káva a tabák). S majetkem páru souvisí i balíky, jelikož každá odsouzená ve VTOS má právo na doručení dvou balíků za rok do věznic, ovšem v moment, kdy jsou odsouzené v páru, společně dostanou balíky čtyři.

Společnému majetku se poté slangově nazývá *kolchoz*. Výraz označuje majetek dvou odsouzených žen, podobně jako je tomu v manželství, tedy „co je moje, je i tvoje“.

Je také důležité zmínit připomínku vězeňského psychologa, že pro ženy jsou to v první řadě náhražkové vztahy a ve valné většině nemají šanci na budoucnost. Komisař toto tvrzení doplnil tím, že si ženy sexem většinou pouze zpříjemňují pobyt ve výkonu trestu.

4.1.2 Kategorie „místa pro sebeuspokojování“

Kódy:

- koupelna
- cela
- nedělám to

Tato kategorie byla ve vztahu k VO₂, která byla následujícího zformulování: „Která místa ženy preferují pro sebeuspokojování?“.

I pro tuto kategorii vznikly tři kódy, které bylo možno označit „koupelna“, „nedělám to“ a „cela“. Nejčastěji byl přiřazován kód „cela“, který byl přiřazen k odpovědím pěti respondentek. Kód „koupelna“ byl u třech z respondentek společně s předchozím kódem. U jedné z žen byl výhradně. Kód byl tedy přiřazen čtyřikrát. V neposlední řadě se zde objevil i dvakrát kód „nedělám to“.

Shrnutí: V kategorii týkající se míst pro sebeuspokojování žen samotných převažují cely.

„(smích)...už to úplně nedělám, dřív jako hodně, ale teď, co mám holku, tak už míň... nejvíc to ale bylo vždy na cele.“ (P)

„Masturbace... (smích). Na tohle moc chuť nemám sama... no tak ale když to teda přijde, tak večer na cele. Je nás tam sice hodně a slyšíte u toho chrápání nebo někoho dalšího, ale i tak na to máte větší klid.“ (J)

S kódem „koupelna“ bylo možno spojit čtyři ženy. Jedna z respondentek preferuje masturbaci pouze v koupelně, zatímco další tři ženy s odpovídajícím kódem „koupelna“ odpovídaly i kódu „cela“. Ve sprše je možnost využití sexuální pomůcky (proud vody), která ženám vyhovuje, jak již je patrné z příkladu jedné z informantek.

„Cela, koupelna. Na tý cele máte aspoň trochu soukromí, ženksý bud' spjej nebo jsou jinde, ale v tý koupelně se zase dá využít ten proud vody, tak to je takový taky dobrý.“ (M)

„...v koupelně. Dědala jsem to tak i před odsouzením, protože mi to s chlapem nikdy nešlo, tak jsem si pomohla ve vaně sama.“ (N)

Dvakrát bylo možné přiřadit kód „nedělám to“. Jedna z dotázaných žen je toho názoru, že od toho má vztah, ve kterém je po ní naštěstí stejná aktivita požadována zcela výjimečně. Druhou informantku masturbace natolik neuspokojuje, aby ji prováděla.

„Nikdy mě to tolik nebavilo, vždycky to dělám tý holce a občas si to nechám oplatit, ale spíš mě baví jí to dělat a dívat se na ní...to mě spokojuje.“ (A)

4.1.3 Kategorie „místa ke styku“

Kódy:

- kuřárna
- cela
- koupelna
- kulturní místnost

Třetí kategorií jsou „místa ke styku“. Tato kategorie byla v přímém vztahu ke třetí dílčí výzkumné otázce, následujícího znění: „Jaká jsou nejčastější místa pro styk mezi ženami?“.

Zde bylo možné vytvořit čtyři kódy, jejich výskyt byl následující: „kuřárna“ (3x), „cela“ (2x), „koupelna“ (6x) a „kulturní místnost“ (2x). Stejně, jako je tomu u předchozí kategorie, odsouzené ve většině případů nemají pouze jedno místo pro sexuální styk s partnerkou.

Do této kategorie nebyla zařazena opět nebyla zařazena odpověď jedné z informantek (stejný důvod).

Shrnutí: Nejčastěji přiřazovaným kódem byla koupelna, jež byla přiřazena celkem šestkrát. Ve sprchových koutech mají ženy sex nejčastěji z důvodu „zmizení z očí“.

„Sprchy maj závěsy... je tam asi všem jasný, co se děje, ale může jim to bejt jedno, nikdo se na to dívat nemusí a klidně můžou odejít.“ (K)

„A jak to tady řešíme? No je to tady takové...žádné soukromí, takže třeba sprcha, ve sprše, takže se jdeme koupat, když třeba nikdo není ve sprše...jinou možnost tu nemáme jako jo...“ (J)

Místnost pro kuřáky, tzv „kuřárna“ byla druhým kódem, jež bylo možné přiřadit téměř polovině respondentek. Tato místnost ženám přináší především pocit adrenalinu, jelikož se jedná o malý prostor, kam může kdykoli a kdokoli vejít a ženy budou ihned na očích. Na tomto místě provádí občasnou sexuální činnost tři z dotázaných žen, ovšem nejedná se o místo, které by preferovaly, motivací je pouze zábava a síla vzrušení během styku díky endorfinům. Mnohdy i víra v soukromí.

„...nikdy nevíte, kdy se ty dveře otevřou a jestli pak budou rvát na vás anebo protočí očima a praští dveřma (smích)...“ (E)

„...nesmí se prostě chodit na cely cizí. Takže se navštěvují koupelny, nebo třeba po večerech v kuřárně a taky se tady musí všechno hlídat, že jo. V koupelně dobrý, ale na kuřárně...jako je to někdy aj lepší, jenže hodně stres, adrenalin jako jo...“ (P)

„Taky to někdy zkusíme na kuřárně a je to takový jako...se pořádně neuvolníte, jste ve stresu, jestli někdo neotevře dveře, nepřijde jo...to se mi zrovna stalo, že někdo otevřel dveře a zase odešel. To je prostě místnost, kde někdo vlezle a hned na vás vidí.“ (J)

Třetí nejčastěji přiřazovaný kód „cela“ je, co se týče vnitřního řádu věznice, „bezpečný“ pro odsouzené, jež spolu celu sdílí. Platí zde pravidlo týkající se návštěv. Po porušení tohoto pravidla a následném přistižení, jsou ženám uděleny kázeňské tresty. Třetí kázeňský trest znamená umístění na místo „díra“, se kterým respondentky kvůli navštěvování se mají zkušenosti.

„Nás vlastně chytli jako, v posteli a dali vlastně za to kázeňský trest, vlastně kázeňáky. Tím pádem se to jako nasbírá, jeden kázeňák, druhý kázeňák, třetí kázeňák už se to vlastně dává na díry a už to jede. My máme zatím jeden, takže ještě můžeme (smích).“ (P)

„...postel je postel...“ (S)

Ovšem další z informantek má tu výhodu, že se svou partnerkou celu sdílí, což řeší mnoho komplikací.

„Bydlíme spolu, tak já si vždycky třeba počkám, až třeba je větší prostor k tomu a využiju v pokoji. Sprcha je taky dobrá, ale postel je postel (smích).“ (M)

„Kulturní místnost“ je kódem pro dvě dotázané, které jim přináší stejný pocit, který cítí na kuřárně, ovšem s tím rozdílem, že na společenskou místnost proudí více lidí, jelikož na televizi chodí každý. S tím jsou spjaty i hádky.

„ale na kulturce...když přijde někdo na kuřárnu, tak většinou stejně odejde a přijde za chvíli, jenže tady... tady prostě začíná AZ-kvíz a přijdou třeba čtyři. No tak po nás řvou a musíme jít my...“ (E)

Kód „chodba“, přiřazený jednou, je prostranství, kde jsou aktérky všem na očích. Proto se těmto praktikám ženy na chodbě vyhýbají. Jedna z respondentek ale toto vzrušení jednou za čas vyhledává a nebrání se mu. Sex dokonce popisuje jako jeden z nejlepších.

„Je to jako sex na veřejnosti, nebo ono je to tady tak všude, ale rozumíte...na kuřárně a kulturce se čekáte, kdy někdo otevře dveře, ale když ji sahnou do kalhotek na chodbě...(smích).“ (A)

„Sex mezi ženami z naší strany oficiálně podporován rozhodně nemůže být. Pokud se třeba načapou, tak většinou je poté nebytováváme dohromady. Takže si musí hledat jiné prostředí, jelikož navštěvování na celách je přestupek. Všude hodně jedou koupelny, ale třeba na céčku to vyvolává hádky, protože jich tam je moc a dvě se rozhodnou si to tam zabrat. Setkali jsme se s tím i mockrát v místnosti určené pro kuřáky, v létě potom venku.“ (Komisař)

4.1.4 Kategorie „emoce ve vztahu“

Kódy:

- láska
- nějaké city
- žádné city

„Emoce ve vztahu“ je kategorií se vztahem ke čtvrté dílčí otázce. „Jakou emocionální hloubku mezi sebou partnerky vnímají?“.

Na základě rozhovorů bylo možné vytvořit kódy pro otázku emocionální úrovně prožívání vztahu odsouzených informantek. „Láska“, „nějaké city“ a „žádné city“. Nejčastějším byl kód „láska“, spojený ke třem ženám. Po dvou respondentkách byly přiřazeny kódy „nějaké city“ a „žádné city“.

Stejně, jako tomu bylo u předchozí kategorie, nebyly zde započítány odpovědi ženy, jež ve výkonu partnerku nikdy neměla, ani nehledala.

Shrnutí: Mezi slovy popisujícími vztahy je možné objevit slovo „láska“. Jedna z respondentek tvrdí, že se zamilovala asi poprvé a doopravdy až za mřížemi. Důvodem byl upřímný zájem z partnerčiny strany o ni. Na svobodě má syna s mužem, který ji bral spíše jako majetek, nebo alespoň toto si ve výkonu a po navázání vztahu uvědomila. Stejně city k ní, na základě rozhovoru s druhou stranou, cítí i její partnerka. Na vztah proto chtějí navázat i venku.

„Já třeba s XXX plánuju i život venku. Jsme v kontaktu s jejíma rodičema, ty mě prostě přijali. Já to chci zkusit jinak, já jsem měla už dva partnery, s oběma mám děti a nenaplnilo mě to. Vždycky to prostě skončilo katastrofálně a chci to teďko zkusit jinak, chci to zkusit s tou XXX. Je to jiné. Ta ženská ví, co chce ženská, třeba se o mně stará, já to neznám, aby se chlap o mně staral nebo něco takového. Je prostě pozorná, romantická. Plánuju to prostě zkusit i venku a myslím, že by to tak mohlo fungovat.“ (J)

„Nějaké city“ se probudily i ve vztazích dvou dotázaných žen, ovšem jedna z nich nedává naději lásce, jelikož tu již cítí k ženě, se kterou navázala vztah při prvním výkonu trestu a čeká na ni na svobodě.

„Tak určitě, on každé vztah není stejnej. Tady mě to přijde takový, že je to lepší, nevím, trvá to chvíli. Bez citu se nedá dělat takový věci, který děláme, ale láska to ještě není, tu mám ještě jinde, ale nějaký city tam jsou.“ (M)

Druhá informantka cítí velkou náklonost, láska se tomu ovšem říkat nedá.

„(smích)...nějaké city tam mám, ale ona asi víc...jakoby mě na ní hodně záleží, ale láska to určitě nebude.“ (S)

Poslední dvě ženy jsou si jisté svou sexualitou, proto ani vztah, kde by mohly figurovat emoce a city vůči jiné ženě nemají. V jednom případě se jedná o pokračování nezávazných románek, které probíhaly i na svobodě, a to bez významu, především pro zábavu. V druhém případě vztah existuje, ovšem city zde nevznikly a respondentka není názoru, že by se to do budoucna mohlo změnit.

„Venku mám rodinu, tu miluju. Tady cítím jen stesk, ne lásku.“ (K)

Druhá linie výzkumu má na vznik citů mezi vězenkyněmi skeptický názor. Je tomu tak z důvodu let praxe a pozorování.

„Ty vztahy, ačkoli jsou hrozně dramatický, tak jsou ve skutečnosti jen povrchní. Dám takový příklad. Jedné odsouzené tady jiná odsouzená odešla na jiný oddíl. Už dýl to je. A ta dotyčná měla potřebu prvně vyhrožovat, že skočí někde do nějakého prostoru, a pak se kácela na schodech. Padala pravidelně ze schodů a vždycky se potloukla. To trvalo asi 14 dní. A po těch čtrnácti dnech měla týden pauzu a najednou měla novou ženskou. Jo. Tak hluboká to byla láska.“ (psycholog)

„Za tu dobu, co jsem ve výkonu trestu, tak jsem zažil jeden opravdu silný pár, který spolu byl i po výkonu trestu a ani tomu to nevydrželo. Ale tam ta láska asi byla.“ (komisař)

Komisař, jak již bylo uvedeno v první kategorii, tvrdí, že si ženy sexem ve většině případů pouze zpříjemňují výkon trestu.

4.1.5 Kategorie „přítomnost dalších žen“

Kódy:

- neomezuje
- neomezuje, ale vadí
- neomezuje, ale nechci omezovat ostatní

Tato kategorie byla ve vztahu k páté dílčí výzkumné otázce, ve formulaci: „Jak ženy vykonávající sexuální akt vnímají přítomnost spoluvězenkyň?“.

Na základě vedených rozhovorů bylo možné vytvořit tři kódy. „Neomezuje“, „neomezuje, ale vadí“ a „neomezuje, ale nechci omezovat ostatní.“ Výskyt samostatného „neomezuje“ bylo možno zaznamenat ve třech případech. Přítomnost společnosti jako „neomezuje, ale vadí“ připadlo dvěma informantkám a stejného počtu, tedy dvou žen, dosáhl i kód „neomezuje, ale nechci omezovat ostatní“.

Shrnutí: Odsouzené ženy se ve všech případech necítí nijak omezeny, liší se jen jejich další vnímání. Bez naprostého omezení prožívají rozkoš dotázané informantky. Odmítají se vázat na okolí, před kterým není úniku, tudíž se nehodlají nijak omezovat.

„Soukromí tu nikde není a nebude. Tady je to o těch lidech, že prostě když do toho jdou, tak musíš vědět, že vlastně to má taky nějaký následky, jo. Není to tady jak venku, je to hodně o tý hlavě, jo... no a buď se necháte omezit, nebo to necháte...“ (P)

„Vůbec. Myslím, že ani moc na začátku, protože než jsem s tím začala, viděla jsem to u ostatních, tak mi to nijak nepřišlo.“ (K)

Další dvě omezeny sice nejsou, ale přesto jim přítomnost ostatních žen vadí. V obou případech se jedná o nedostatek soukromí a problémy s uvolněním během styku.

„určitě mě to neomezuje, ale vadí mi to, protože nemáme to soukromí. Prostě bychom chtěly mnohem víc, ale jak tam nás tam je hodně, tak furt poslouchám ostatní a tolik nevnímám XXX“. (S)

Poslední dvě ženy, nepocítují nějaké omezení při jejich aktivitě, přesto ale vnímají to, že by svým jednáním mohly omezovat jiné ženy, jenž by rády např. užily koupelnu. Snaží se to řešit tím, že v moment, kdy nějaké jiné odsouzené užívají koupelnu, mohou přijít později a pokud jim do místnosti někdo vstoupí, jsou schopny aktivitu přerušit, počkat na prostor či se alespoň ztiší a vyhnou se tak nepříjemným pocitům nejen u sebe, ale i u ostatních.

„Tak vzhledem k tomu že jsme tady samé ženy, tak asi, ne že bych jako vyhledávala místo, kde jsou ostatní, ale třeba v té sprše a někdo tam přijde, tako jako nějak mi to nevadí no...snažím se tak jako abych je neobtěžovala, ale nenadělám s tím nic, že...je tam závěs a nikdo se na to dívat nemusí.“ (J)

4.1.6 Kategorie „sdílnost se světem venku“

Kódy:

- rodina
- přátelé
- nikdo

Předposlední kategorie byla vytvořena pro VO₆, jež si kladla za otázku: „Do jaké míry jsou ženy vůči rodinám sdílné ohledně sexuality prožívané za mřížemi?“.

Kategorie dala za vznik třem kódům s následujícími počty: „rodina“ je si vědoma sexuální zkušenosti ženy ve čtyřech případech, „přátelé“ o tomto ví také ve čtyřech případech a „nikdo“ byl kód přiřazený dvěma respondentkám.

Poslední z respondentek bez zkušeností nebyla zařazena do této kategorie.

Shrnutí: Pět z osmi respondentech se svěřilo někomu ze svého okolí o sexuální zkušenosti, se kterou se zde setkaly. Pouze u tří žen toto vědí jak přátelé, tak rodina

(rodiče, manžel, děti). Dvě ženy to takto mají z důvodu své jiné sexuální orientace. Vyoutovaly se již před prvním výkonem a jejich blízké okolí tedy se vztahem během výkonu trestu počítalo. Třetí z respondentek, zažila první sexuální styk se ženou během prvního výkonu a ve vztahu pokračovaly ženy i na svobodě, seznámily se s rodinami a naše respondentka odešla i od manžela. Děti z manželství byly ve střídavé péči a s orientací své matky jsou seznámeny.

U zbylých dvou, které se někomu svěřili, se liší skupina lidí, které toto ví. První z dotázaných žen je za pomoci dopisů v kontaktu se svou kamarádkou, které se svěřila téměř okamžitě.

„Rodiče to neví, nemám ani v plánu jim to říkat, ví to jen kamarádka. Pišeme si dopisy a ptala se mě na to, když ještě nic nebylo, takže když to přišlo, tak jsem jí to napsala.“ (E)

Druhé dotázané při návštěvě rodičů byla položena otázka, zdali se ve výkonu trestu dala dohromady s nějakou ženou. Tato otázka byla položena na základě již dlouhé doby strávené za mřížemi.

„Přišli sem za mnou rodiče, máma tenkrát sledovala nějaký seriál o ženských za mřížema, tak se mě na to zeptala.“ (S)

Stejnou otázku dostala i další z žen, která se rozhodla o svých zkušenostech lhát. Především nechce, aby se o tom dozvěděly děti, tudíž zapadá pod kód „nikdo“ spolu s poslední ženou, které se na toto zatím nikdo nezeptal a nemá v úmyslu o tom začít mluvit sama. Také zatím nedokáže říct, zdali by na otázku odpověděla pravdivě.

Dle informací zaměstnanců věznice, ženy v mnoha případech sdílné nejsou. Velkou roli zde hrají rodiny, o které by mohly ženy přijít, nejen manžel a děti, ale také rodiče odsouzené, kteří si nepřejí, aby zde navázala bližší kontakt se ženou. Věznice má informace i o případu z romské komunity, kdy se rodina jedné z odsouzených žen dozvěděla o homosexuální praktikách své dcery a vyhledala si rodinu druhé odsouzené, se kterou si šla „vyřídit účty“.

„Ve výkonu sice vztahy mezi ženami jsou, ovšem po propuštění se často vrací k partnerovi, normálně fungují, tají pletky, které zažily a mnohdy proto, že se bojí, jak by jejich jednání za mřížemi mohlo ovlivnit jejich život.“ (psycholog)

4.1.7 Kategorie „budoucí partnerský život“

Kódy:

- homosexuální
- heterosexuální
- nevím

Poslední kategorie „budoucí partnerský život“ s přímou vazbou na VO₇, měla za cíl objasnit: „Jak si nyní ženy myslí, že by mohly být na svobodě orientované?“.

Ve fázi kódování bylo možno pro tuto kategorii identifikovat kódy s označením „homosexuální“, „heterosexuální“ a „nevím“. Četnost kódů byla tři, dva, tři. V této kategorii byla také zjišťována vazba na předchozí odpovědi informantek pro VO₆.

Shrnutí: U dvou informantek bylo s homosexuální orientací do budoucnosti počítáno, jelikož byly takto orientované již před prvním výkonem trestu. Třetí z informantek, které byl také přiřazen kód „homosexuální“ orientace do budoucnosti, jež takto žila po prvním výkonu trestu.

„...normálně mám manžela, mám s ním 3 děti, no ale v prvním výkoném trestu, když jsem byla, tak tam jsem vlastně poznala jednu, které vlastně mě do toho jako stáhla a zjistila jsem, že se mi to líbí víc.“ (M)

S ženou žila i na svobodě, jak se zmiňuje předchozí kategorie a na přímou otázku, jak tedy vnímá svoji sexualitu, byla odpověď: „Už jenom ženský.“

Informantka bez prozatímní zkušenosti se ženou má v plánu vytrvat, ovšem i kdyby ke styku se stejným pohlavím někdy mělo dojít, je přesvědčená o své heterosexuality.

„Venku chci chlapa, v tomhle nic nevidím, prostě to nemá budoucnost. Já jsem si to uvědomila vlastně tehdy kdy, když jdete s někým do vztahu, tak já si myslím, že prostě nám už tak vzali hodně svobody. O nás rozhodují úplně ve všem, co budeme jíst, jak dlouho to budeme jíst, v kolik budeme jíst, jo atak dále. Úplně ve všech prostě ohledech, rozhodují oni za nás. A pokud já jsem tady, tak si chci aspoň ponechat aspoň ten ždíbet té svobody a chci si prostě vybrat, jak se můžu oblíct, jestli se můžu namalovat, s kým se budu bavit atak dále. A to když máte tady holku, tak tohle všechno vám ta holky diktuje. A to já bych si určitě nenechala vzít. Takže to jsem upozorovala u té holčiny na té vazbě, ona mi vlastně jako hodně nadbíhala, hodně mi jako lichotila a to, a právě že začala být

taková, tak jsem si uvědomila vlastně ty následky toho, že kdyby to zašlo dál, tak co by to vlastně všechno bylo a do toho se určitě pouštět nebudu. Venku si chci najít chlapa, vést normální život...“ (N)

Druhá z respondentek je si svou heterosexuální orientací také jistá a ze všech jejích odpovědí je jisté, že se ženami je nyní jen pro zábavu, ovšem venku se chystá si najít partnera.

Mnohé ženy si svou nynější orientací nejsou jisty a cítí se zmatené.

„Tak to nedokážu říct, jsou to jen 4 měsíce a musí si to mezi náma sednout, co já vím, za dva měsíce to může být jinak. Ale asi bych do toho venku šla. Ale zase nemám děti a nechci to nějak odělovat tu rodinu nebo tak. Chlapi mi dost ublížili, měla jsem prostě jako špatný zkušenosti hodně a tohle pouto je takové silnější, takový zajímavý je to hodně. A věřím tomu, že venku je to hezčí jako. Nehraju si teď na lesbu a venku budu pak nahánět chlapi, dost přemýšlím, jestli mě přitahují ženy anebo je to tím, že jsem jako tady.“ (P)

„To je hrozně těžký říct (smích) ... Už sedm let jsem neměla nic s chlapem... ženy mě přitahují, ale nevím...je možný, že venku uvidím chlapa a vrhnu se hned na něj...“ (S)

5 VÝSLEDKY VÝZKUMU A DISKUZE

Výzkum uskutečněný s osmi respondentkami z řad žen ve výkonu trestu odnětí svobody, sledoval motivaci a prožívání styků za mřížemi, včetně ženami preferovaných lokalit pro ukojení sexuálních potřeb. Pro tyto záměry byly již v první přípravné fázi výzkumu zformulovány dílčí výzkumné otázky, kterých bylo celkem sedm. Na jejich základě byly vypracovány otázky pro polostrukturované rozhovory. Rozhovory byly posléze přepsány, pročitány a na jejich základech vznikly kódy pro kategorie, jež měly vztah, k již zmíněným dílčím otázkám výzkumu. Na základě rozebraných kategorií bylo možné vyhodnotit odpovědi k dílčím výzkumným otázkám.

První VO₁ měla za cíl zjistit, co ženy ve výkonu trestu motivuje k prvotnímu styku se stejným pohlavím. V tomto ohledu bylo možné zjistit, že **polovina respondentek byla poháněna zvědavostí**, jak sexuální styk mezi ženami funguje. Vzniklá zkušenost odsouzených také byla v kombinaci s možností si akt mezi dvěma ženami vyzkoušet. Tím samozřejmě nechceme vyvracet možnost žen mít homosexuální styk i mimo věznici, ovšem vycházíme z předpokladu, že na svobodě vznikají tyto příležitosti ojediněle, kdežto výkon trestu nabízí onu možnost každý a celý den. Psychická potřeba, kvůli které ženy přistoupí k homosexuálnímu jednání, nebyla ve výzkumu vyhodnocena jako hlavní motivátor, jelikož psychickou potřebu zmínily dvě ženy, kterou vnímaly společně se zvědavostí. Hlubší analýza oněch dvou rozhovorů neukazuje na psychickou potřebu jako na motivátor k prvotnímu styku, ale právě k setrvání ve vztahu. K tomuto závěru, je také důležité zmínit, že se jedná o velice nezodpovědné styky, odsouzené totiž neřeší, že mohou mít žloutenku nebo další nemoci.

Výzkumná otázka VO₂ se odsouzených žen dotazovala, na jakých místech se cítí nejlépe při sebeuspokojování. Dva kódy byly s téměř stejným počtem respondentek. Nejvíce dotázané **preferují celu**, zejména **ve večerních hodinách**. Druhým nejčastějším místem je **sprcha**. Cela je preferována z důvodu možnosti alespoň nějakého soukromí, s jehož nedostatkem se ženy ve VTOS potýkají. Cela v nočních hodinách přináší nepatrný pocit soukromí a možnost nebýt rušena, nehledě na možnost se v posteli více uvolnit, oproti druhé nejčastější odpovědi, kde žena celou dobu stojí. Sprcha ale přináší jednu **sexuální pomůcku**, kterou je **proud vody**, jež je u žen

oblíbený a často využívaný. Tři z osmi žen využívající sprchu i celu nebyly schopné říci, jaké místo preferují, jedná se totiž o jejich rozpoložení v daný moment.

Předmětem VO₃ byla místa, na kterých informantky provozují sexuální styk se jinou odsouzenou. V kategorii, věnující se této otázce jednoznačně zvítězila **koupelna/sprcha**, ve které se aktérky před okolím schovávají **za závěsem**. Sexuálně aktivní ženy tak za ním mají dostačující soukromí pro vzájemné uspokojování a přijdou si tak **skryté před zraky** ostatních. Navíc, v moment, kdy odsouzené zvolí správný čas nebo při benevolentnosti spoluvězenkyň, mohou mít koupelnu samy pro sebe. Cely nejsou využívány tolik, jak bylo předpokládáno, jelikož vnitřní řád věznice odsouzeným neumožňuje vzájemné navštěvování na celách a při porušení tohoto pravidla přicházejí kázeňské tresty. Najdou se zde i takové, které i přes pravidla styk na cele riskují. Mezi další riskantní prostory patří místnost pro kuřáky či kulturní místnost. Jedná se místa, kde se ženy nemohou skrýt před okolím a v moment, kdy se otevřou dveře, jsou aktérky všem na očích. Toto místo ženám přináší pocit adrenalinu a s tím související vyplavování endorfinů, což přináší navýšení pocitu spokojenosti až euforii. Proto nebyla tato místa, včetně cel, vyhodnocena jako vyhledávaná místa pro styk mezi odsouzenými ženami.

Dalším dílčím cílem práce bylo zjištění, jaké emoce mohou figurovat ve vztazích mezi odsouzenými ženami, dle VO₄. Rozhovory přinesly slovo „**láska**“, které figurovalo u třech informantek. První z respondentek je ve vztahu čtyři měsíce a myslí si, že pociťuje lásku. Další dvě ženy, zmiňující se o lásce, měly jinou sexuální orientaci než heterosexuální již od období pubescence. Jelikož jejich orientace ve VTOS neprošla změnou, nebyly jejich city zahrnuty do výsledků k VO₄, zaměřující se na vnímané city žen, na které působí habituální homosexualita. Na základě slov vězeňského psychologa, jenž je odborného názoru, že se u **odsouzených žen** jedná především o **náhražkové vztahy**, si nejsme jisti, zda bychom prvnímu případu s láskou měly dávat velkou váhu, tím ovšem nechceme vyvracet, že by žena něco takového cítit nemohla. Dvakrát se také vyskytl pojem „nějaké city“, který se zdá o něco skutečnější, stejného počtu bylo možné dosáhnout i žádných citů. Tuto otázku není možné zcela správně uzavřít, jelikož pro její vyhodnocení by bylo potřeba dotazovat se žen, které jsou již mimo VTOS a na emoce ve vztahu se dívají s odstupem a větší rozvahou.

Velice významné centrum pozornosti nese **VO₅**, dotazující se informantek na pocity z přítomnosti dalších žen v jejich okolí při milostném aktu. Zde naprosto **žádná** respondentka **nepocituje** nějaké **omezení**, které by přítomnost dalších žen mohlo přinášet. To ale neznamená, přítomnost okolí nevnímají. I když nejpočetnější skupina nepřiznává další prožívání, našly se také odpovědi, ve kterých se ženy sice omezeny necítí, ovšem nedostatek soukromí jim vadí. Ve výkonu trestu žádné **soukromí neexistuje** a je potřeba se s tímto naučit na nějakou dobu žít, protože jak řekla jedna z respondentek, „je to hodně o hlavě“. Tato dílčí výzkumná otázka tedy nese odpověď „odsouzené jsou na přítomnost dalších žen zvyklé a omezeny se necítí“.

Předposlední výzkumná otázka **VO₆** mapovala, jak jsou odsouzené ženy sdílné svému blízkému okolí, co se týče jejich sexuálních zkušeností ve VTOS. Zaměříme-li na samostatnou sdílnost, bez ohledu na to, kam ji informantky směřovaly, **valná většina se již někomu svěřila** (5 ze 7 – nezapočítání ženy, která k homosexuálnímu jednání nepřistoupila). První dvě respondentky lze odtrhnout, jelikož jsou homosexuálně orientované, rodinám se vyoutovaly již dávno a stejně, jako tomu bylo u **VO₄**, jejich sdílnost nebyla započítána k výsledkům dílčí otázky č. 6. Třetí z pěti respondentek, tak učinila před rodinou (rodiče, manžel, děti) a přáteli po propuštění z prvního výkonu, ze kterého si přivedla přítelkyni. Zbývajících dvě odsouzené se liší pouze skupinami lidí, které seznámily se situací. Ženy, které nikoho neinformovaly se rozhodly v jednom případě lhát a ve druhém o tom nemluvit. Tato výzkumná otázka se ovšem nezaměřovala na skupinu, které se odsouzené více svěřují, ale do jaké míry jsou ženy sdílné. Ať už se ženy rozhodly svěřit se přátelům či rodině, **sdílnost bývá jen velice malá a v úzkém kruhu**.

V souvislosti s poslední výzkumnou otázkou **VO₇**, byly ženy dotazovány na nynější pocíťovanou sexuální orientaci. Výsledky této otázky nebereme jako jednoznačně pevné do budoucna žen, pouze jako orientační, zaměřující se na vliv homosexuálního jednání na vnímání sebe, odsouzených žen. Zde byly **výsledky nejednoznačné**. Tři ženy, vyoutované před celým svým okolím jsou názoru, že zůstanou orientované homosexuálně. Nižší počet žen do budoucna počítá s orientací heterosexuální a zbylé respondentky, si svou nynější orientací není jisté. Pocíťují zmatení z důvodu možné existence přitažlivosti vůči ženám. Svým pocíťům dávají ženy volný průběh a čekají, jak se situace a jejich vnímání bude vyvíjet (viz. tabulka 2).

Tabulka 2: Sexuální preference

	preference mužů	preference žen	neurčitá preference
před nástupem do VTOS	6	1	1
během VTOS	2	2	4

Zdroj: autor práce, 2023 (vlastní šetření)

Výzkum by autorka vyhodnotila jako úspěšný, jelikož se na téměř všechny otázky podařilo najít odpověď. U výzkumných otázek věnujícím se emocím mezi odsouzenými ženami a nynější pociťovanou sexuální orientací (VO₄ a VO₇), bylo již předem počítáno s větší obtížností vyhodnocení či nemožností tento krok uskutečnit. Při zpětném pohledu by autorka tyto výzkumné otázky vynechala, nebo by alespoň změnila pořadí výzkumných otázek, z důvodu návaznosti – čtvrtá výzkumná otázka, o vzniklých emocích mezi odsouzenými ženami je ve vztahu k VO₆ a VO₇ (sdílnost žen ve výkonu trestu a pociťovaná sexuální orientace), ovšem otázky od sebe odděluje VO₅, věnující se pocitům žen, vyvolaným z nedostatku soukromí.

Výzkum byl také úspěšný díky informantkám, které nepodlehly studu a rozebíraly sexuální téma velice otevřeně. Se studem bylo počítáno a informantky byly seznámeny s možností ukončení rozhovoru kdykoli, kdy jim otázky začnou být nepříjemné. S radostí můžeme oznámit, že takováto situace nenastala a ženy při rozhovorech působily místy pouze v rozpacích.

Práce se chtěla mimo jiné věnovat i otázkám násilné homosexuality, jelikož možné sexuální násilí ve výkonu trestu odnětí svobody, je bezpochyby závažný problém, který by se měl být nejen diskutován, ale měl by být především řešen. Vedení věznice bohužel přikázalo vyškrtnout otázky na tuto tematiku.

Pokud by autorka měla před výzkumem znalosti, jaké má nyní po uskutečnění výzkumu, též by se nebála přijmout do výzkumu více respondentek, pro lepší a širší zmapování zvolené problematiky. Také by se ráda věnovala otázce, zda by ženy měly sexuální styk se ženou i před výkonem trestu.

Situační homosexualita je ve výkonu trestu běžným jevem, jelikož jak již bylo mnohokrát řečeno, sexuální pud a potřeba jsou naprosto přirozenými lidskými projevy. K zamezení situační homosexuality by řešením mohly být místnosti, určené

k sexuálním návštěvám pro odsouzené ženy a lepší udržování vztahů, které ženy mimo výkon trestu mají. Nedovolíme si říct, že by situační homosexualita byla špatným jevem, ale následky tohoto jednání mohou být pro ženy někdy stejně závažné, jako nástup do výkonu trestu. Ženy mohou mít venku rodiny, které jsou poškozené odchodem matky/manželky do výkonu trestu. Jestliže k tomuto manžel/přítel ještě zjistí, že má partnerka homosexuální styky, které zprvu tajila, mohla by tato informace být důvodem pro kompletní rozpad rodiny.

ZÁVĚR

Sexualita je přirozeným projevem lidských potřeb. Práce nám umožnila nahlédnout do života žen za mřížemi v tématu sexuality, která se ve výkonu trestu naplňuje velice obtížně.

Cílem práce byla explorace homosexuálních vztahů, navazovaných ve výkonu trestu odnětí svobody mezi odsouzenými ženami. Výzkum byl postaven na osmi polostrukturovaných rozhovorech, které byly podrobeny analýze za pomoci otevřeného kódování. Zjistili jsme, že odsouzené ženy ve výkonu trestu k prvotnímu styku se ženou přistupují především z důvodu zvědavosti, resp. chtějí vědět, jak intimní styk mezi dvěma ženami probíhá. Motivace k trvalejšímu párovému vztahu ovšem není založena na zvědavosti, zdali spolu budou dvě ženy lépe vycházet, než žena z Venuše a muž z Marsu. Párové soužití totiž přináší řadu výhod, jako společný majetek žen, nazývaný „kolchoz“, navýšení počtu balíčků, který při spojení činí čtyři kusy ročně, ale především nachází psychickou oporu v partnerce. Partnerka se stává kompenzačním modelem, díky kterému odsouzené ženy zvládají stres a pochyby, které ve výkonu prožívají. Díky partnerce jim čas také plyne rychleji a dotek, bez sexuálního podtextu, přináší úlevu, pochopení a klid. Udržování párového vztahu dává také za vznik emocím, které se některé z žen nebojí popsat jako lásku. Rozlišit opravdové city od těch, které si ženy mohou jen namlouvat, je velice riskantní a jak již bylo napsáno ve vyhodnocení výsledků, otázku vzniklých citů mezi odsouzenými ženami není možné zcela správně definovat či uzavřít, i přes to, že respondentky své city popisovaly i jako „nějaké“.

Výzkum nám také umožnil zjistit, jak ženy řeší a vnímají nedostatek soukromí, což se ukázalo jako velice podstatné téma. Tato problematika je ženám samozřejmě nepříjemná a bohužel řešení nemá, jelikož se jedná o výkon trestu odnětí svobody. Dalšími důležitými tématy byly sdílnost se světem, kterou odsouzené moc nemají, otázka budoucí orientace, jež byla pro některé velice záludná, jelikož se cítí zmatené, vyděšené a neví, co budou venku hledat, či otázka míst jak pro sebeuspokojování, i sex.

Tématika sexuálních styků mezi ženami ve výkonu trestu je zatím relativně neprobádané území, které může být i nebezpečné z důvodu násilné homosexuality. Sexuálnímu násilí se vězeňská služba snaží zabránit, ale jedná se o úkol složitý. Je zcela nerealistické si myslet, že odsouzený člověk se ve výkonu stane eunuchem, jelikož

sexuální chtíč je pro člověka naprostou přirozeností. Je tedy potřeba této tématice věnovat potřebnou pozornost, a i nadále prozkoumávat sexualitu ve výkonu trestu odnětí svobody jak u mužů, tak u žen.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BALVÍN, J. a ŠKRLA, P., 2022. *Jakub Jan Ryba očima dvou autorů*. Stráž pod Ralskem: Hnutí spolupracujících škol R. ISBN 978-80-86792-28-8.

BEŇOVÁ, K., 2007. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*. Praha: Úřad vlády ČR. ISBN 978-80-87041-33-8.

DRÁPAL, J., JIŘIČKA, V., RASZKOVÁ, T., 2021. *České vězeňství. Právní monografie*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7676-066-0.

FAFEJTA, M., 2016. *Sexualita a sexuální identita. Sociální povaha přirozenosti*. 1. vyd. Praha: portál. ISBN 978-80-262-1030-6.

GIDDENS, A., 2012. *Proměna intimity. Sexualita, láska a erotika v moderních společnostech*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0175-5.

HANUŠ, B., 2005. *Primární základy penologie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola Jana Amose Komenského s.r.o. ISBN 80-86723-14-3.

JŮZL, M., 2010. *Základy pedagogiky*. Brno: Institut mezioborových studií. ISBN 978-80-87182-02-4.

JŮZL, M., 2017. *Penitenciaristika jako věda žalární*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha. ISBN 978-80-7452-131-7.

JŮZL, M., 2019. *Otázky a problémy sexuálního života osob ve výkonu trestu odnětí svobody. Mezinárodní vědecká konference*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha. ISBN 978-80-7452-138-6.

MIOVSKÝ, M., 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing. ISBN 80-247-1362-4.

OAKLEY, A., 2000. *Pohlaví, gender a společnost*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-403-6.

PASTOR, Z., 2007. *Sexualita ženy*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1989-4.

PROCHÁZKA, I., 2002. *Coming out. Průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*. Brno: STUD. ISBN 80-238-8850-1.

SOCHŮREK, J., 2007. *Kapitoly z penologie II. díl. Teorie a praxe zacházení s vězňnými*. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372-204-3.

ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka a Dagmar DOUBRAVOVÁ, ed., 2010. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-757-2.

ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. a kol., 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-313-0.

VETEŠKA, Jaroslav., 2015. *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-898-7.

ZVĚŘINA, J., 2012. *Lékařská sexuologie*. 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80246-2049-7.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

HERZOG, D., 2011. *Sexuality in Europe. A twentieth-Century History*. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 978-0-521-87096-2.

Seznam použitých internetových zdrojů

ANDRASHKO, V. *(Re)cherchez la femme: Labyrinty ženství mezi mýtem a psychoanalýzou* [online]. © 2021 [cit. 2023-01-05]. Dostupné z: <https://psychoanalyzadnes.cz/2021/03/08/recherchez-la-femme-labyrinty-zenstvi-mezi-mytem-a-psychoanalyzou/>

AMERICAN PSYCHOLOGICAL ASSOCIATION. *Sexual Orientation and Homosexuality* [online]. © 2008 [cit. 2023-01-26]. Dostupné z: <https://www.apa.org/topics/lgbtq/orientation>

BALDWIN, J. D., BALDWIN, J. I. *Sexual behavior* [online]. © 2002 [cit. 2023-01-28]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/topics/medicine-and-dentistry/sexual-behavior>

BOCKOVÁ, L. *Pansexuál, asexuál, demisexuál. Znáte všechny typy sexuálních orientací?* [online]. © 2022 [cit. 2023-01-26]. Dostupné z: <https://jsme.cz/pansexual-asexual-demisexual-znate-vsechny-typy-sexualnich-orientaci>

ČERNÁ, L., *Vztah penologie a penitenciaristiky* [online]. Brno, 2012. Diplomová práce [cit. 2023-02-21]. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta humanitních studií. Institut mezioborových studií Brno. Vedoucí diplomové práce: Miloslav Jůzl.

EPRAVO. *Pojmové znaky trestného činu* [online]. © 2002 [cit. 2023-02-23]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pojmove-znaky-trestneho-cinu-16944.html>

GILEAD SCIENCES S.R.O. *Co je HIV?* [online]. © 2020 [cit. 2023-01-27]. Dostupné z: https://testujsevcas.cz/hiv?gclid=EAIaIQobChMIuf6kxN2__QIVQuuyCh2GOg6wEAA YASAAEgLNy_D_BwE#co-je-hiv

GINTER, J., *Personál ženských věznic je často terčem svádění, varuje studie* [online]. © 2012 [cit. 2023-03-01]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zena-vztahy-a-sex-personal-zenskych-veznic-je-casto-tercem-svadeni-varuje-studie-173326>

JSME FÉR. *J sme fér* [online]. © 2017-2023 [cit. 2023-01-26]. Dostupné z: <https://www.jsmefer.cz>

LEGG, T. *What Does It Mean to Be Bi or Bisexual?* [online]. © 2018 [cit. 2023-01-26]. Dostupné z: <https://www.healthline.com/health/what-is-bisexual>

PAVLICA, K. *Přitažlivost, chování a identita. Jak se zorientovat v sexuální orientaci?* [online]. © 2021 [cit. 2023-01-26]. Dostupné z: <https://www.praguepride.cz/cs/cteni-a-foto/clanky/1689-jak-se-zorientovat-v-sexualni-orientaci>

SELEA, E. *Ženská sexualita, orgasmus a ejakulace: možnosti návratu k ženské přirozenosti* [online]. © [cit. 2023-02-05]. Dostupné z: <https://www.jogin.cz/zenska-sexualita-orgasmus-a-ejakulace-moznosti-navratu-k-zenske-prirozenosti/>

ŠÍMA, M., Příběhy lidí s jinou sexuální orientací. Žijí v zemích, kde je brána jako zločin [online]. © 2017 [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/pribehy-lidi-s-jinou-sexualni-orientaci-ziji-v-zemich-kde-je-brana-jako-zlocin-33789>

STAŇKOVÁ, A., *Trestný čin, zločin nebo přečin?* [online]. © 2019 [cit. 2023-02-23]. Dostupné z: <https://mylaw.cz/clanek/trestny-cin-zlocin-nebo-precin-444>

VÁŠOVÁ, E., *Sexualita žen ve výkonu trestu odnětí svobody* [online]. Brno, 2020. Disertační práce [cit. 2023-02-27]. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, klinická psychologie. Vedoucí práce: Miloslav Jůzl

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Ústav pro výkon zabezpečovací detence* [online]. © 2023 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/vazebni-veznice-a-upvzd-brno/sekce/ustav-pro-vykon-zabezpecovaci-detence>

WOMEN'S HEALTH MATTERS. *What is sex?* [online]. © 2023 [cit. 2023-01-28]. Dostupné z: <https://www.womenshealthmatters.org.au/womens-health-wellbeing/sexual-and-reproductive-health/all-about-sex/what-is-sex/>

WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Sexual health* [online]. © 2010 [cit. 2023-01-28]. Dostupné z: https://www.who.int/health-topics/sexual-health#tab=tab_2

Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů, Česká republika* [online]. 2009, částka 11. ISSN 1211-1244. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=2009&typeLaw=zakon&what=Rok&stranka=15>

Zákon č. 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika* [online]. 2006, částka 38. ISSN 1211-1244. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=2006&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=16>

ZIKMUNDOVÁ, K., *Evoluční souvislosti ženského orgasmu* [online]. Brno, 2020. Bakalářská práce [cit. 2023-01-05]. Masarykova univerzita. Přírodovědecká fakulta, Ústav Antropologie. Vedoucí bakalářské práce: Miroslav Králík. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/q5xs2/Evolucni_souvislosti_zenskeho_orgasmu.pdf

SEZNAM ZKRATEK

Ad	–	k (bodů)
ČR	–	Česká republika
č.	–	číslo
FEDDO	–	Female – Education – Disorder – Dissocial
LGBT+	–	označení pro komunitu leseb, gayů, bisexuálů, a transgender osob
např.	–	například
NGŘ	–	Nariadení generálního ředitele
prof.	–	profesor/ka
resp.	–	respektive
Sb.	–	sbírka zákonů
SOHO	–	Sdružení organizací homosexuálních občanů
TČ	–	trestná činnost
tr. řád	–	trestní řád
tzv	–	takzvaně
ÚVZD	–	Ústav pro výkon zabezpečovací detence
VO	–	výzkumná otázka
VS	–	vězeňská služba
VTOS	–	výkon trestu odnětí svobody
WHO	–	World health organization (Světová zdravotnická organizace)

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam obrázků

Obrázek 1: Vyhledané kódy pro kategorie	39
---	----

Seznam tabulek

Tabulka 1: Kategorie a kódy	38
-----------------------------------	----

Tabulka 2: Sexuální preference	55
--------------------------------------	----

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A: Vzorový rozhovor	I
-----------------------------------	---

Příloha A: Vzorový rozhovor

V první řadě bych se Vás chtěla zeptat, kolik je Vám let a pokolikáté jste ve výkonu testu.

„Je mi 21 a ve výkonu jsem poprvé.“

Jak dlouho jste ve výkonu trestu a z jakého důvodu?

„Šestnáct měsíců jsem tu, sedím za krádeže... chvílku jsem užívala drogy...no kradla jsem.“

Jelikož mám zaměření práce na změnu sexuální orientace, musím se Vás zeptat, jaká byla Vaše orientace venku.

„No na chlapy normálně.“

Měla jste nějaké dlouhodobější vztahy?

„Ano, měla. Asi pět let to trvalo.“

Co zapříčinilo konec?

„No asi že jsem tady, přestal psát, nepřišel...no.“

A teď jste vlastně v ženské věznici, kde, když už nasednu na téma mé práce, řeší ženy své sexuální potřeby mezi sebou nebo samy, jak to na Vás ze začátku působilo?

„Ze začátku...bylo to strašný (smích). Řvala jsem, hádaly jsme se mezi sebou. Řekla jsem jim ať jdou třeba do koupelny, zavřou se na záchod, že na to není nikdo zvědavěj. Teď bych už asi jen řekla „holky přestaňte“ nebo nevím, ale jako už by mi to nějak nevadilo.“

Jak tu nyní řešíte své sexuální potřeby Vy? Víím, že je to choulostivé téma, ale neptám se pouze na potencionální partnerku, ale je řeč i o masturbaci.

„Tak vlastně já sedím 16 měsíců, když jsem seděla ten třináctý měsíc, tak už to bylo takový...jako prostě já nevím, třeba jsem byla agresivní, nervózní jo... no a prostě se pak objevila holka kerá jako...nevím jak to říct ani.“

A co Vás na ni zaujalo, co bylo impulzem ke styku se ženou? Uháněla Vás, chtěla jste zažít intimitu s někým dalším, zábava?

„Ne to ne, bylo to vlastně z mojí strany, chtěla jsem to zkusit.“

Myslíte, že za tím stála i určitá zvědavost, toho, jak to mezi ženami funguje?

„Asi jo, asi určitě.“

A nebylo to jen pro zábavu a zabití času tady?

„Né to né. Tam se po nějaké době vložily aj city a už to je takový...“

Zábava a zabytí času tedy ne, máte v tom city, na což se Vás potom ještě ráda zeptám, ale dokážete mi říct, jestli v tom nebyla třeba i potřeba mít tu někoho pro sebe?

„To si nemyslím.“

Jak Vám sex s ženou vyhovuje?

„No...dobře. Jako, je to asi jako silnější než s chlapem. Nebo tady je to asi silnější. Je to takový silnější celkově, jako prostě asi zároveň hezký aj strašný jako. Nevím, jak bych to měla říct přesně no...(smích)“

Takže jste navázala vztah s ženou a s ní jedinou ho udržujete?

„Ano.“

A jak dlouho trvá?

„No...zatím čtyry měsíce.“

Ráda bych se s Vámi podívala na vnímání přítomnosti dalších žen při styku. Jak to na Vás působilo ze začátku a jak je tomu teď.

„No mně to tak nějak nepřišlo. Nikdy mě to jako neomezovalo.“

Jaká jsou tedy Vaše místa pro sex s partnerkou, jak to tu funguje? Nebo se na to neberou ohledy, když Vás to neomezuje a děje se to třeba na cele před ostatními?

„Né, to né jako. Ono jako to soukromí tak vždycky musí být. Hlavně tady je vlastně to, že když jsme každý na jiný cele, nejsme spolu na cele, tak je to takový...nesmí se prostě chodit na cely cizí. Takže se navštěvují koupelny, nebo třeba po večerech v kuřárně a taky se tady musí

všechno hlídat, že jo. V koupelně dobrý, ale na kuřárně...jako je to někdy aj lepší, jenže hodně stres, adrenalin jako jo... Je to takový že vlastně velitelům, a tak se to moc nelíbí že, to je jasný. No, a tak prostě.... Soukromí tu nikde není a nebude. Tady je to o těch lidech, že prostě když do toho jdou, tak musíó vědět, že vlastně to má taky nějaký následky, jo. Není to tady jak venku, je to hodně o tý hlavě, jo... no a buď se necháte omezit, nebo to necháte... “

Rozumím. Takže když vezmu ten příklad kuřárny, tak Vás nikdy neomezovalo to, že tam kdykoli může někdo přijít, vždy jste se cítila v pohodě.

„Jo.“

Pardon, ale „jo“ neomezovalo, nebo „jo“ neomezovalo?

„Neomezovalo (smích).“

Ještě než půjdu dál, tak jste mi utekla od té masturbace, proto bych se na to ráda ještě jednou zeptala, ale pokud nechcete odpovídat, nemusíte.

„(smích)...už to úplně nedělám, dřív jako hodně, ale teď, co mám holku, tak už míň... “

Na jakých místech?

„Nejvíc to bylo vždy na cele.“

Nejvíc? Takže byla i další místa?

„Tak zkusila jsem to i v koupelně, ale tam byly hodně v párech a ze začátku jsem to ještě jako tolik nebrala a utíkala jsem, no.“

Děkuju. Ráda bych se teď věnovala citům. Už na začátku jste totiž zmínila city, tak mě zajímá, cítila jste tady něco k partnerce?

„Asi jo. Jako já to cítím jako lásku aj sme si to řekly. A teď se řeší, že má tenhle rok výstup, má ho dřív než já, já ho mám až 2024, na koncu. Ne, že bysme se hádaly, jako nejsou to hádky, ale takový ty „ty mě tady necháž, ty jdeš pryč“ (smích). Ale jako je tam ta láska, já si myslím že člověk se prostě, když chce tak a vidí že to sedí, tak se zamiluje. Třeba já ráno vstávám do práce a v práci si uvědomím, že mi chybí, že se mnou není už od rána.“

Dokázala byste mi porovnat city, které máte k partnerce oproti těm, co byly venku k příteli, se kterým jste byla, pokud si dobře pamatují, pět let?

„Já si myslím, že tohle je jako silnější...myslím, že by mohlo, no... Aj ten sex mě víc baví (smích)...je to takový lepší celý.“

Myslíte si, že by Vám to venku s nynější partnerkou mohlo vydržet? Šla byste mimo výkon trestu do vztahu se ženou?

„Tak to nedokážu říct, jsou to jen 4 měsíce a musí si to mezi náma sednout, co já vím, za dva měsíce to může být jinak. Ale asi bych do toho venku šla. Ale zase nemám děti a nechci to nějak odělavat tu rodinu nebo tak. Chlapi mi dost ublížili, měla jsem prostě jako špatný zkušenosti hodně a tohle pouto je takové silnější, takový zajímavý je to hodně. A věřím tomu, že venku je to hezčí jako. Nehraju si teď na lesbu a venku budu pak nahánět chlapi... dost přemýšlím, jestli mě přitahují ženy anebo je to tím, že jsem jako tady.“

A pokud by byla možnost, že byste s partnerkou ve vztahu pokračovala na svobodě, šla byste do toho?

„Já nevím...možná...asi (smích).“

Ví o Vašem vztahu se ženou, někdo venku, třeba rodina?

„Nee, nikdo to neví.“

A když to vezmeme ještě jednou, zcela hypoteticky, a vy jste vyšla na svobodu bez partnerky, řekla byste o tom rodině?

„Asi ne...“

Dobře. Pojd'me zpět do výkonu. Tvoří se tu spíše páry, které prožívají intimitu výhradně spolu, nebo se tu najdou takové ženy, které mají více sexuálních partnerek bez nějakého pomyslného závazku?

„I takové tu jsou. Ale spíš ty páry, který si to jedou ve dvou jenom. Že prostě to je jak venku že, jedna je holka a ta druhá si hraje na chlapečka., kdyby to tak měla říct. Ale jsou tu tady zas takový, že jsou třeba ve vztahu, ale ta jedna furt prostě utíká od toho vztahu, jako dělá naschvály, a ty, když víš, že je žádaná od té, od té, od té, tak je to takový...no“

To mě přivádí k žárlivosti.

„Jo. Ta tady je hodně. Jako hodně velká žárlivost. Jako v každém vztahu. To jsou vlastně hádky, teď jsme přece jenom holky, takže každá holka, když žárlí, tak skoro stejně vyvádí, nebo když prostě miluje hodně, tak vyvádí. A teď je to vlastně z obou stran. Že ani jedna nemá to poslední slovo a furt to jede že. Pak jsou tady vlastně typy, který nejsou jako na chlapy, lesby když bych to tak řekla, no a serou se do toho, dělají naschvály. Ale člověk jako když do toho chce jít, tak musí se vším všudy počítat.“

Jak to z Vaší strany vnímají dozorcí?

„No...tak my chceme být teď s partnerkou spolu na cele, ale když oni zjistí, že mezi sebou máte nějaké plotky, tak to trvá, hledají vlastně hovadiny, aby to nedovolili. Nás vlastně chytli jako, v posteli a dali vlastně za to kázeňský trest, vlastně kázeňáky. Tím pádem se to jako nasbírá, jeden kázeňák, druhý kázeňák, třetí kázeňák už se to vlastně dává na díry a už to jede. My máme zatím jeden, takže ještě můžeme (smích). Ale kvůli tým kázeňákům... Tím pádem pak taky byla mezi náma hádky. Já jsem zatím díru nezažila, ale když tak vidím ty ostatní, tak je to takový...nevím no. Pak tady jsou vlastně typy, že jsou spolu normálně na pokoji, oni si to tak prostě vybírají, když to tak mám říct a je to tak lepší no, pak tam není ta žárlivost taková, nic. A když tady jsou páry a jsme po dvou na celách a třeba já mám taky a moje spolubydlící má taky a je to všechno rozházený. Takže je to takový no...hádky prostě a furt dokola.“

Dobře, to by bylo z mojí strany asi všechno, pokud nechcete ještě něco říct.

„To asi ne.“

Tak Vám moc děkuju, že jste si se mnou popovídala.

„Taky děkuju, mějte se, nashle.“

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Tereza Vlasáková

Obor: resocializační a penitenciární pedagogika

Forma studia: prezenční

Název práce: Změna sexuální orientace žen za mřížemi ve Světlé nad Sázavou

Rok: 2023

Počet stran textu bez příloh: 50

Celkový počet stran příloh: 5

Počet titulů českých použitých zdrojů: 18

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 1

Počet internetových zdrojů: 21

Vedoucí práce: doc. PhDr. Miloslav Jůzl Ph.D.